GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Litt.
Sv.

Redaktionsexemplar.

Gustaf Thorsander

NOVELLER
OCH
SKILDRINGAR

I YRVÄDER OCH KRUTRÖK

INNEHÅLL:

Eldfängdt. — Balen på Grimstorp. — En dejelig spis. — Innanför pallisaden. — Schleppegrells död och begrafning.

Pris: 1: 00

Distribuent:
Aug. Strokirk, Sköfde.

Tryckt hos Boktryckeri-Bolaget i Sköfde, 1893.

I YRVÄDER OCH KRUTRÖK

NOVELLER OCH SKILDRINGAR

AF

GUSTAF THORSANDER

DISTRIBUENT
AUG. STROKIRK
SKÖFDE

BOKTRYCKERI-BOLAGET I SKÖFDE 1893

INNEHÅLL:

Eldfängdt . . . . . Sid. 1
Balen på Grimstorp . . . . . » 31
En »dejelig spis» . . . . . » 73
Innanför pallisaden . . . . . » 79
Schleppegrells död och begrafning . . . . » 86

Eldfängdt.

FÖRSTA KAPITLET.

Hjelten.

Richard Andersson var handelsbokhållare i den goda staden Sjököping och anställd hos den stora handelsfirman C. K. Malm, hvars chef var konsuln och riddaren Carl Kristoffer Malm. Till konsuln hade han kommit året efter det han konfirmerats, och kunde då visa afgångsbetyg från 6:te klass i allmänt elementarläroverk. Betygen, kunna vi sanningsenligt försäkra, voro mycket vackra. Sede- och flitbetyget — något som konsuln mest fäste sig vid — var berömligt, och berömligt och med beröm godkändt stod det nästan för alla ämnen.

— Herrn borde fortsatt med studierna, — sade konsuln allvarligt.

— Ja-ja, svarade Richard, men . . .

— Jag förstår hvad herrn menar. Mamma derhemma har väl ej så godt om det?

— Nej, det har hon inte, svarade Richard med en suck, se'n pappa dog så . . .

— Ja, pappa ja, afbröt konsuln och riddaren med tonvigt på hvarje ord, jag kände honom jag;

vi voro kamrater under skoltiden, träffade honom sedan en och annan gång, bra karl, skada på karl, som så hastigt skulle gå bort. Dog, vill jag minnas, af en häftig förkylning, ådragen i tjensten. Hade han fått lefva, så hade han inom kort haft sig ett af våra fetaste pastorat; han var ju filosofie doktor vill jag minnas. Nu fick han sluta sina dagar som komminister och fattig karl, en ärans man var han, — en verklig ärans man, ja det var han, tillade konsuln med rörelse.

I Richards ögon glimmade ett par klara tårar vid minnet af den älskade, vördade fadren. Han torkade dock hastigt bort dem och sade frimodigt:

— Efter som jag har så bra betyg, kanske konsuln tror, att jag ej passar till affärsman.

— Så var ingalunda meningen, menade konsuln — ingalunda, ingalunda. Det anar mig tvärtom, att ni blir en präktig karl, en skarp affärsman. — Ni slutar er bana ni som jag, som konsul och stadsfullmäktiges ordförande — det anar mig, det anar mig, mina aningar slå aldrig fel, nej, slå aldrig fel. Ni har sålunda er framtid gifven, ert lefnadsmål klart, och ni hinner det ock min unge man, men likvisst endast i det fall, att ni följer dessa regler: Energi i allt, flit och ordning i allt, redlighet, nykterhet, sparsamhet, trofasthet och aldrig förglömmandes höflighet och ett frimodigt, förtroende ingifvande uppförande.

— Det skall ej fattas, menade den unge handelseleven, och hvad flit m. m. angår, så skall nog herr konsuln få se.

— Rätt så min unge vän, afbröt konsuln, som samtidigt gaf Richard ett kraftigt handslag och sedan tillade: Och från den här stunden äro vi

verkliga vänner jag och du. Här nere på kontoret och i handelslokalerna är jag för dig herr konsuln, men uppe hos mig *farbror*. Förstår du mig?

— Ja, ja, bäste herr konsul och farbror, menade Richard frimodigt. Gud gifve jag kunde bli herr konsuln och min älskade fars vän till belåtenhet.

Och konsuln han blef ock mycket belåten med sin Richard, som snart befans duglig i alla brancher, som till yrket hörde. Om några år var han sin principals högra hand och fick, sedan han under ett års tid vistats vid ett handelsinstitut i Hamburg, ofta förtroendet att uppgöra äfven de största affärer.

Hunnen till en ålder af några och tjugo år, blef hr kontoristen Andersson äfven en verklig favorit inom staden och dess societé. Öfver allt var han bjuden, flitigast i familjer, som af en mild försyn blifvit begåfvade med oförsörjda döttrar.

Och hr Andersson gick på hvarje supé och dansbjudning och dansade, charmant menade stadens unga damer, till kl. ett, två ja tre på morgonen, men var dock om dagarne lika rask i affären för det. Värdhuslif hade han ingen smak för, och derför lemnade lönen årligen ett ej ringa öfverskott, hvilket, sedan modern erhållit ett par hundra kronor — mera fick sonen aldrig gifva henne — insattes på sparbank eller i annat säkert förvar.

Hunnen till närmare de trettio åren, egde hr Andersson genom flit och sparsamhet några tusen kronor i ren förmögenhet.

Han var vid denna tid en skön manlig gestalt med mörklockigt hår och brunsvarta ögon, — samt bar ett par mörka, väl vårdade mustascher, vill kanske en och annan af våra läsarinnor ha tillagdt, men sade vi det, skulle vi göra

oss skyldiga till en stor osanning. Richard Anderssons öfverläpp var alltid finrakad och slätpolerad, och likaledes hans fint bildade haka, men i stället bar han ett par de »stiligaste» polisonger, rigtiga affärspolisonger. Konsul Malm hade dylika han, och då skulle ju hans förste bokhållare ha på samma sätt. Se, farbror konsuln han var och förblef hans förebild i allt.

ANDRA KAPITLET.

Hjeltinnan och hennes familj.

Ingrid Sjögranat var på sitt tjugonde år så vacker, att hon öfver allt väckte uppseende. Och ändå var hon rödhårig. Men det var ett sådant märkvärdigt rödt hår, skiftande som det var i blondt, att allt hvad herrar hette åtminstone tyckte, de voro så oändligt vackra, dessa rika lockar, som stundom vid högtidliga tillfällen fingo fritt fladdra utför den mest välbildade, snöhvita nacke och de skönaste skuldror. Hon hade en bländande, skär hy denna rödhåriga välborna fröken, som totalt saknade fräknar och hade de bildskönaste drag och den mest formfulländade junoniska gestalt. Ett mildt intagande väsen ökade i hög grad den unga flickans behag.

Hennes far hade aflidit i sina bästa år. Han var då kommendör vid k. flottan. Modren, som dess bättre befann sig i goda ekonomiska omständigheter, beslöt att qvarstanna i hufvudstaden, tills hennes tre döttrar blifvit uppväxta. Fröken Ingrid hade nemligen tvenne systrar, Magda och Sigrid, den förra aderton och den senare, vid vår berättelses början, på sitt sextonde år.

Sedan Sigrid blifvit konfirmerad, beslöt modren att flytta till sin hembygd, inom hvilken hon egde många anhöriga, på såväl sin som sin aflidne mans sida.

Så kom hon i slutet af oktober månad med sina tre unga flickor, sina tre hundar och allt sitt stora bohag till Sjököping, der hon i förväg förhyrt hela öfra våningen till det strax utom staden, bland vackra planteringar, liggande stora Petterqvistska huset.

Med ångaren »Sjöstjernan» skedde affärden från hufvudstaden. Konsul Malm var ångarens hufvudredare och kommissionär, och Richard Andersson var sålunda nere vid kajen och tog på det artigaste mot fru kommendörskan med döttrar, hade droska och lastvagnar i beredskap och omställde flyttningen af allt bohaget så skyndsamt, men ändock så ordentligt, att kommendörskan knappast hade ord nog till beröm åt den unge mannen.

Efter den dagen såg Richard på en tid ej mycket till familjen Sjögranat, men så en afton, då en fruktansvärd storm svepte genom Sjököpings gator, mötte han kommendörskan och fröken Ingrid, och då hände både dem och Richard ett äfventyr, som kanske en och annan af läsarne anse, när vi nu berätta det, vara hopdiktadt, men så är det dock icke.

TREDJE KAPITLET.

Första äfventyret.

Efter helsningen hade Richard knappast hunnit sätta hatten på hufvudet innan han märkte

ett starkt eldsken rundt kommendörskans klädning. Ingen af de båda damerna märkte dock någonting, ty de fortsatte helt lugnt sin väg.

Richard sprang genast fram och grep häftigt om kommendörskans kjolar. Hon gaf naturligtvis af förskräckelse till ett grufligt nödrop.

— Hvem är ni, hvad vill ni mig! ropade hon.

— Ni har eld i klädningen, fru kommendörska, ropade Richard, som fäktade och slog med händerna för att döda elden.

Kommendörskan såg då ned och utbrast i ett hjertskärande skri, när hon fick syn på de omkring henne flygande eldgnistorna. Samtidigt hoppade hon ofrivilligt till och höll, väl kommen till jorden igen, på att falla i vanmakt.

Dottern tog henne i sina armar.

— Bort härifrån! befalde Richard och knuffade flickan omildt till andra sidan af trottoiren. Sedan började han åter ifrigt att släcka elden och lyckades.

— Se, se, äfven jag har eld på mig! — utropade fröken Ingrid med gäll flöjtstämma, i det hon fäktade och slog med muffen mot sin klädningskant.

Genast rusade Richard fram och dämpade vådelden, som här var helt obetydlig, men inom kort, under det rådande stormvädret, kunnat för både den unga flickan och hennes mor blifva ödesdiger nog.

— Men huru har detta kunnat bära till, sade kommendörskan, sedan hon något hunnit sansa sig.

— Förmodligen af någon bortkastad cigarrstump, som fastnat i klädningsvecken, resonerade Richard. Med fru kommendörskans tillåtelse skall jag, för säkerhetens skull, göra en undersökning.

Och en dylik verkställde han genast och med det resultat, att han inom en kort stund hade den ännu ej fullt utslocknade brandanstiftaren i sin hand.

De båda damerna tackade på det hjertligaste den unge kontoristen för hans raskhet och rådighet.

— Nu kan ni godt följa oss hem och se huru vi ha det, sedan vi kommit rigtigt i ordning, sade kommendörskan vänligt.

Och Richard han mottog bjudningen med vördsam tacksamhet och gick, som en artig kavaljer anstår, vid den vackra fröken Ingrids venstra sida och konverserade lika ledigt och lätt, som någon af hennes förra beundrare inom hufvudstadens förnämsta kretsar.

Under vägen kände sig Richard så märkligt lätt om hjertat, så lycklig, att han förr aldrig befunnit sig i en sådan angenäm sinnesstämning. Han såg leende in i Ingrids fagra anlete och hon i hans. Deras ögon möttes och Richards hjerta slog häftigt; detta har han sjelf för författaren sanningsenligt berättat.

Vid framkomsten blef det ett grufligt pratande när fröknarne Magda och Sigrid skulle underrättas om den märkliga vådelden, och vår vän Richard fick ånyo det vackraste beröm för sin rådighet.

Fröken Ingrid tog derefter hand om honom och förde honom genom alla rummen och visade taflor och konstskatter m. m. Sitt eget lilla förtjusande rum glömde hon icke. De båda pratade och skämtade derunder med hvarandra, som om de varit de bästa vänner allt från barndomens dagar, och Richard var alldeles öfverlycklig och blef det i än högre grad, när fröken Ingrid slog upp pianot i det hon utropade:

— Nu skall jag spela något rigtigt vackert för er!

Och så spelade hon: »An der schönen blauen Donau».

— Har ni hört den förr? sporde hon.

— Ja, för all del, menade Richard, men aldrig så vacker som nu.

— Smickrare, sade fröken Ingrid, och fortfor att spela.

Och när hon slutat den herrliga Strauss-valsen, sjöng hon en liten romans.

Hon hade en mycket vacker, väl skolad altstämma.

Richard formligt slök den täcka, välborna flickan med sina ärliga, mörka ögon.

— Jag blir kär, dödligt kär, är det kanske redan, sade han för sig sjelf.

»Och all din kärlek gif
Åt blommans späda lif.»

sjöng Ingrid Sjögranat ur en bekant operett.

— Jag blir galen — tänkte Richard.

Och han var minsann ej den förste, som blifvit »tokig» i Ingrid Sjögranat. I Stockholm hade hon egt flera de varmaste tillbedjare, bland hvilka en kammarherre, en major och enkling, två kaptener och tre löjtnanter och ungefär lika många civila för att ej tala om en mörkhyad italiensk attaché, som gjort upprepade giftermålsanbud, något som äfven både kammarherrn och en af kaptenerna gjort, ehuru båda blott en gång hvardera. Men det var mer än nog, menade fröken Ingrid, som hit till dags ej haft någon lust för äktenskap. Jag är ju ännu så ung, hade hon sagt till modren, låt mig njuta af min frihet så länge som möjligt, tids nog blir jag på allvar kär, och först då vill jag bli förlofvad och sedan

gift. — Ack så väl, hade hon yttrat, att mamma, att vi ha det så bra, äro ekonomiskt oberoende, ingen af mammas flickor behöfver sälja sig.

Efter supén satt man så länge qvar vid bordet, att det var nära midnatt, när man steg upp. Detta kom sig deraf, att Richard hade så mycket att berätta om den stad familjen valt till bostadsort. Han kände ju alla familjer och måste redogöra för hela den societé, hvilken kommendörskan med döttrar snart ämnade tillhöra. Hittills hade hon endast besökt ett par anhöriga.

När Richard sent omsider fick taga afsked, tyckte han sig aldrig haft en angenämare afton, aldrig förr varit tillsammans med en så älskvärd och bildad familj, hos hvilken man kunde så lätt och ledigt konversera.

— Kom snart åter, hörde han fröken Ingrid hjertligt säga, just som tamburdörren stängdes.

FJERDE KAPITLET.

Andra och tredje äfventyren.

Det var fram på vintern och bal hos grosshandlanden Söderström, en af »samhällets stötter».

Kommendörskan Sjögranat med döttrar var der, och Richard Andersson hade just slutat en vals med fröken Ingrid och satt sig vid hennes sida för att konversera och ännu en stund njuta af soliga leenden och fägna sina förtjusta ögon med glansen af de svallande rödblonda lockarna, som nu af det rika ljusskenet fingo en sådan förunderlig glans.

Fru kommendörskan befann sig i närheten.

Hela förmaket var fyldt af damer och herrar.

Då, o fasa, faller plötsligt under ett fruktansvärdt brak en taklampa ned; i spillror ligger den på golfvet och oljan itändes genast.

Ett genomträngande skri höres från alla rummens hörn, och damer och herrar rusa ut eller upp på stolar och soffor. Men många sitta qvar, förlamade af fasa.

Richard var alltid rådig. Det första han företog sig var att helt omildt fatta tag i den vid hans sida, i den mest luftiga balkostym, sittande fröken Ingrid och slänga henne in i ett invid varande afklädningsrum. Derifrån hemtade han några filtar, med hvilka han inom några ögonblick dämpade hela det mycket hotande eldsvådetillbudet.

En mörk, ohygglig rök, tillika med skrämseln, var nu allt som af detsamma var qvar.

— Hvem var den rådige, hvem har räddat mitt hus och säkert äfven lifvet på flere af de mina och mina gäster? — ropade grosshandlanden Söderström.

— Det var Richard Andersson! hördes flera röster.

Ingen må undra på, om den unge kontoristen, för den aftonen åtminstone, var balhjelten i den goda staden.

— Så märkligt, herr Andersson, sade kommendörskan Sjögranat, sedan hon hunnit hemta sig från förskräckelsen, att det nu var andra gången så här eldfängdt när vi råkas, hvad skall det här betyda?

Den frågan kunde Richard ej svara på. Han tyckte också det var mycket märkligt, och än märkligare, när han såg bort, dit fröken Ingrid satt, och betraktade den eldfärgade flod af rika

lockar, som från hennes hjessa strömmade ned för alabasterhvita, blottade skuldror.

Få dagar härefter hade stadens brandbefäl sammanträde, hvarvid kontoristen Richard Andersson antogs till chef för bergnings- och räddningskåren vid stadens allmänna brandkår.

Vintern gick med sina baler och bjudningar, sina slädpartier och skridskoåkning. Richard var med öfver allt och likaledes fröknarne Sjögranat, hvilka så godt som från första stund blifvit allas favoriter. Richard var mycket i deras sällskap, och det pratades i staden allmänt om ett ömmare förhållande mellan honom och den vackra fröken Ingrid, men ingen trodde, att detta kunde leda till någon förlofning; det var ju inte tänkbart, att hon som till morbröder egde de rike, högt ansedde grefvarne Strålfelt, och till fader en kommendör vid flottan, skulle göra en sådan mesallians. Kommendörskan hade äfven hört pratet, som för henne var rent af löjligt. — Nej då, menade hon för den väninna, som berättat det, något så horribelt kan aldrig inträffa. För min Ingrid kan jag vara lugn, hon som gifvit en svensk kammarherre och en italiensk attaché med vicomtes titel korgen, hon fäster sig minsann icke vid en fattig kontorist med namnet Andersson, äfven om han är en så genomhygglig karl, som den här i fråga.

Våren kom och drifvan smalt, det började grönska å ängarne, och löfträdens knoppar svälde. Man hade hunnit till i slutet af april.

Richard Andersson, som till sina öfriga goda egenskaper äfven kunde räkna den, att ega en ganska god och i qvartett synnerligt användbar basbaryton, var ute och höll serenad i den ljumma, men dock ganska mörka, våraftonen. Man hade fått tillsammans en dubbelqvartett, och dess sme-

kande toner ljödo först för landshöfdingens döttrar, sedan för grosshandlanden Söderströms, derefter för en af konsul Malms döttrar, som dagen förut förlofvat sig med en vice häradshöfding. Sist gick man ut till Petterqvistska huset och sjöng för fröknarne Sjögranat.

När sångarskaran återvände till staden, kände sig en och annan törstig efter ansträngningarne, och så gick hela klungan in på Stadshuset, hvars serveringslokal för ankommande gäster stängdes först klockan tolf.

Här fick man eget rum, och ett par de angenämaste timmar försvunno under sång och glam. Vid tvåtiden skedde uppbrott. Just som Richard med några af kamraterna gingo förbi stadens kyrka, gafs från tornet brandsignaler. Både han och kamraterna sprungo genast till det närbelägna rådhuset, för att erfara hvar elden var lös och hemta brandcervis. Spruthuset var nemligen beläget å rådhusgården.

— Hvar brinner det, hvar, hvar? ropade sångarne.

En konstapel kom i det samma inspringande.

— Jag vet ej rätt, men tror att det är i Petterqvistska huset, svarade han när han hjelpte sångarne utdraga sprutan nummer ett.

Richard hörde med förfäran Petterqvistska huset nämnas. Han sprang genast från sprutan och fick fatt på den kärra, på hvilken räddningssäcken var lastad. Drag den här, tillsade han förste tenoren. Sjelf fattade han en räddningsstege och så bar det af Storgatan utför.

— Hvar brinner det, hvar är elden lös, — ropades från gårdsportar och fönster.

— I Petterqvistska huset! — svarade Richard och hans kamrat.

En och annan hade halfklädd rusat ut och sprang gatan nedåt. Utanför tullen sågs ett starkt eldsken. Lågorna slogo redan ut ur nedra våningens fönster, men lyckligtvis ej i den del af huset, der kommendörskan med döttrar hade sina sofrum. De på undra botten boende familjerna hade med knapp nöd hunnit rädda sig, och dess medlemmar sprungo förskrämda omkring i trädgården.

När Richard kom till platsen, märkte han till sin fasa att elden redan fattat i hufvudtrappan. Ej ett ljud hördes från öfra våningen. Der var allt tyst som i en graf.

Familjen Sjögranat sof; ingen af dess medlemmar hade ens i drömmen en aning om att allas lif sväfvade i den största fara.

Innan vi berätta vidare om, hvad som hände i den milda men mörka vårnatten, är kanske skäl uti nämna, att allt verkligen har tilldragit sig i en af våra många sjöstäder. Kritiken kunde eljest kanske bli litet omild och mena, att vi på rak arm hopgjort en ny upplaga af den gamla historien om brandstegar, kärlek och i nöd stadda flickor.

Ingrid Sjögranats rum var ett af hörnrummen inåt gården. Att resa stegen upp till fönstret var för Richard ett ögonblicks verk och likaledes att fatta räddningssäcken, hvilken, under det han hastigt steg uppför, uppvecklade sig sjelf.

— Fröken Ingrid öppna, för Guds skull öppna genast! — ropade Richard och slog hårdt mot fönsterposten.

Ett gällt nödrop blef svaret.

— Öppna, öppna, slår jag ut fönstret, skär ni sönder er, när ni skall ut den här vägen.

— Hvad vill ni oss, hvem är ni som stör oss? — ropade Ingrid från sin säng.

— Richard Andersson, chef för bergnings- och räddningsafdelningen i den här staden! svarade Richard, skynda för Guds skull, eljest äro ni om några ögonblick döda allesammans. Öppna, eljest — och nu gjorde vår hjelte min af att inslå fönstret.

— Jag öppnar, hörde han i detsamma svaras.

Så fort fönstret blifvit öppet, band Richard säkert fast sin säck vid fönsterposten och hoppade in i rummet, hvarefter han genast sprang till kommendörskans rum, som redan började fyllas af rök. Hon hade vaknat af slagen mot fönstret och af Ingrids rop.

— Hela undra våningen står i lågor, var denna gång Richards morgonhelsning. Kommendörskan rusade ur sängen. Samtidigt sprang Richard till fröknarne Magdas och Sigrids rum. De sofvo. Han ryckte dem upp ur sängarne och slängde dem genom modrens rum ut i Ingrids. Derpå fick han kommendörskan, sådan hon gick och stod, i sina starka armar och hyfvade ned henne i räddningssäcken, hvars öfra del uppehölls af första tenoren, medan ett par af basarne höllo stadigt tag i dess nedra del. Derpå kom turen till fröknarne Magda och Sigrid, hvilka, när de förstodo, att intet annat val fans till lifvets frälsning, läto den starke Richard behandla sig, som om de varit viljelösa ting.

Richard såg ned. Ännu slog blott obetydligt med rök ut ur fönstret nedunder, och märkande detta, sprang han till en garderob och ref ned en hel massa klädesplagg, hvilka han kastade ut. Sedan vände han sig till Ingrid, som, ehuru skälfvande af fasa, kastat på sig några klädesplagg.

— Nu är det eder tur. Vill ni ned genom säcken eller följer ni mig?

— Jag följer er! — utropade hon och kastade sig om hans hals.

— Håll säkert tag! — bad Richard och slöt den halfnakna flickan intill sig.

Han steg med sin börda lätt upp i fönstret och skyndade sedan stegen utför.

— Nå nu gudskelof äro ni och edra döttrar räddade, sade Richard gladt, när han ömt lemnade sin ljufva börda till modren.

— Ack ja, ack ja! svarade modern, huru skola vi kunna gälda all eder möda!

— Intet tal härom. Jag har ju ej gjort mer än hvarje annan i mitt ställe, men fru kommendörska, ännu har ej lågorna nått rummen under edra sofrum. Ännu torde finnas någon tid att rädda penningar och säkerhetspapper.

— Ack ja, mitt schatull, mitt schatull!

Richard visste hvar detta stod, och genast äntrade han åter upp för stegen och om några sekunder var schatullet nedkastadt. Richard samlade sedan tillsammans allt hvad guld och nippersaker han i hast kunde finna i kommendörskans och hennes döttrars rum. I Ingrids chiffonier satt nyckeln till första lådan i låset. I lådan fann han hennes nipperskrin, fyldt af dyrbara saker. Allt sammans störtade han ned i en korg, han fått fatt uti i ett af rummen. Så sprang han ut i matsalen, men här mötte honom lågorna, som inträngt från trappan. Det var sålunda omöjligt att rädda något af silfverskåpets dyrbara innehåll. Nu måste han sjelf söka frälsa lifvet. Han sprang ut i Ingrids rum och fick se kommendörens porträtt i olja, som der hängde i förgyld ram. Genast var taflan nedryckt och utslungad.

Elden var nu i rummet nedunder, och rök och eldtungor bolmade och lågade upp mot väggen. Återtåget var stängdt.

— Han blir innebränd, innebränd! skrek folkmassan.

— Richard, Richard! hördes en stark flickstämma ropa.

Richard igenkände Ingrids röst och oaktadt sin hemska belägenhet, kände han en så förunderlig sällhet.

— Res stegen vid något af fönstren på andra sidan! — ropade han. Rösten genomskar brandens dån.

Tenoren och basarne sprungo genast med stegen till andra sidan. Der slogo ännu inga lågor ut genom ett par fönster. Genast började Richard skynda utför stegen, men i detsamma krossade hväsande eldtungor fönstret invid och ljungade omkring vår hjelte, som nu i ifvern att rädda sig ej kände svedan. Med brinnande kläder och svedt hår och skägg kom han till marken. En vattenstråle från en i gång varande spruta släckte genast elden å hans kläder, men brännsåren kunde intet vatten läka.

— O min Gud, hvad jag varit orolig för Er! — sade Ingrid deltagande. Hvilka qvalfulla stunder. Bättre hade varit om alla våra dyrbarheter blifvit lågornas rof, än att ni skall lida.

— Åh, fröken Ingrid, jag har ej varit i lifsfara och skadorna äro nog obetydliga. Ack, jag är så glad öfver att ni alla äro vid lif, och att jag kunnat rädda en del af den värdefulla egendom, som ej brandstodsbolaget garanterat. Se här äro edra nipper och en god del af er mors och edra systrars dyrbarheter. Schatullet är väl i er mors vård?

— Ack ja, hon sade, att i det förvarades i reda penningar och värdepapper för öfver 40,000 kronor.

Ingrid förde Richard till modren, som med sina yngre döttrar dragit sig undan till en aflägsen del af trädgården, der de ifrigt sökte, så godt sig göra lät, göra toilett medelst de klädespersedlar Richard kastat ut från Ingrids garderob.

Vi skildra ej familjens tacksamhet mot sin räddare; den kan lättare tänkas än beskrifvas.

Richard lemnade snart familjen, förebärande att pligten bjöd honom närvara vid branden.

Ingrid, som såg efter honom, märkte i eldskenet, att han icke gick mot det brinnande huset, utan försvann i trädgårdens gångar. Hon skyndade efter och fann honom utsträckt på en gräsplan, häftigt vridande sig.

Hon lade sig på knä invid.

— Är ni mycket plågad? sade hon deltagande.

— Ja, ja, smärtorna börja nu bli gräsliga, jag måste till lasarettet, svarade Richard.

— Och detta för vår skull, för att rädda oss, för att rädda mina nipper!

— Tala ej om allt detta. Ack, oaktadt svedan är jag nu så lycklig, så lycklig att se er deltagande här vid min sida denna fasansfulla natt.

Båda stirrade mot branden. Hvilket dån och brakande och knastrande af tusentals sönderspringande tegelpannor! Från båda det stora husets fönsterrader slogo lågorna ut. En ohygglig rök hvirflade mot skyn medförande långa högröda eldtungor. Myriader af gnistor foro kring i rymden mot staden, som fantastiskt aftecknade sig i det bländande eldskenet. Från kyrktornet hördes ljudet af de ännu klämtande klockorna.

Richard slog armen om Ingrids lif och drog henne till sig.

Han lade handen på hjertat och sade: Här inom brinner det också, ej så der våldsamt som ert hem, utan stilla och kärleksfullt. Att jag länge älskat er, det vet ni nog.

Ingrid slöt sig rörd än tätare intill honom och smekte hans brännheta kind och de svedda lockarne. — Nu går jag och underrättar min mor om att jag följer dig till lasarettet — sade hon mildt.

FEMTE KAPITLET.

Huru vår hjelte får betaldt för sveda och värk.

Följande dag hade hela Sjököping ej annat att tala om än den hemska branden, hvilken, om ej den rådige Richard Andersson varit, lätt kunnat vålla en hel aktad och omtyckt familjs död. Elden hade uppkommit derigenom, att en piga hos hyresgästerna i nedra våningen lyst sig med bart ljus i ett klädkontor; det antogs allmänt. Kommendörskans jungfrur hade varit borta på ett dansgille och voro ännu icke hemkomna, när elden utbröt. Deras husmor hade varit nog omtänksam att ha assurerat deras små tillhörigheter. Sjelf hade hon assureradt till rätt högt belopp, men ansågs dock, emedan en hel massa dyrbara saker ej gerna kunde ersättas, förlora icke obetydligt. De penningar, värdepapper och dyrbarheter i guld, silfver, diamanter och ädla stenar m. m., som Richard, med fara för sitt eget lif, räddat, ansågs värda minst 50,000 kronor. Och nu låg den af hela staden omtyckte, nu som en hjelte ansedde, Richard Andersson på lasarettet

plågad af ohyggliga brännsår Man visste allmänt, att fröken Ingrid halfklädd och upprörd följt honom till sjukhuset och der haft så grufligt svårt att skiljas från honom. När han blir frisk, så blir flickan belöningen för sveda och värk, menade man öfverallt inom familjerna, der man tyckte att saken var högligen romantisk; och så fortfor man att tycka vecka efter vecka, enär fröken Ingrid utan förlofningsring syntes betrakta Richard såsom sin trolofvade. Dagligen gick hon till lasarettet och stannade der timma efter timma. Ofta hade hon någon af systrarne med sig, men lika ofta var hon ensam.

Det var så rörande detta förhållande tyckte alla, och bland dem äfven de mödrar, som hyst hopp om att få den hygglige karlen till måg.

Kommendörskan hade, öfver sommaren, erhållit en ledig våning, visserligen ej så stor och magnifik som den nedbrunna, men dock komfortabel nog. Hon hade fullt upp att göra med att möblera sitt nya hem. Man lade noga märke till, att hon aldrig besökte lasarettet och ej ville höra talas om något förhållande, annat än vänskapens, mellan sin äldsta dotter och sin och sina barns räddare.

I sex veckor måste vår hjelte qvarblifva på lasarettet. Slutligen fram mot midsommartiden kunde han i droska, blek och afmagrad, föras till sitt hem hos konsul Malm, der han naturligtvis nu mottogs hjertligare än vanligt.

Dagen derpå satt han på sin gamla plats å kontoret, midt emot sin principal. Man talade om affärer och leveranser m. m., men hastigt bytte konsuln om ämne och började tala om sin ålder — han var nu öfver de sextio åren och arbetslusten var ej densamma som förr, menade han.

Hastigt steg han upp och reglade dörren.

— Vi ska' vara ostörda en stund, sade han och nickade vänligt åt Richard.

— Gerna för mig, svarade denne.

— Du vill förlofva och gifta dig, gifta dig, är det ej så? frågade han sin förste kontorist.

— Jo, nog vill jag det. Fröken Ingrid och jag ha allt klart oss emellan, svarade Richard.

— Ja, det tror jag nog, menade konsuln, — men mamma, hvad säger hon?

— Ingrid berättar, att hon ej vill sätta sig emot saken, men hon ger mycket ogerna sitt samtycke.

— Tacka tusan för det, utbrast konsul Malm, — känner folket jag, känner adelsherrskapen, men man må ej så mycket klandra dem och kommendörskan kanske minst. Der det finnes grefvar med anor från medeltiden i slägten, är det ej så trefligt att som medlem mottaga herr kontoristen Andersson.

— Jag vet och erkänner det, svarade Richard, och vill ärligt försäkra farbror, att stoltheten under de sista veckorna plågat mig lika mycket som brännskadorna. Och vore det inte för Ingrids skull, så lemnade jag Sjököping i denna dag.

— Åh lugna dig du, lugna dig, menade konsuln fryntligt, din gamle vän skall nog veta råd han. — Han trodde en tid, att hans kontorist Richard skulle bli mågen hans, och då hade det ju blifvit klart med affärerna med ens, men nu har han inte mer än två döttrar, och den ena af dem har gift sig med en kapten och den andra gått och förlofvat sig med en lagvrängare. En son har han, men den är docent i Upsala och vet ej ens hvad en faktura är för något. Han kan sålunda ej bli min kompanjon och en

sådan vill jag ha, jag behöfver det, min ålder kräfver det; ja eller nej min gosse!

— Ja, svarade Richard raskt och hurtigt och sprang ned från pulpetstolen och slöt den faderlige vännen i sin famn. Och konsuln, han slog armarne om Richard, och så kramade de båda kompanjonerna hvarandra en god stund.

— Det här blir allt ett lyckosamt och från början trofast kompaniskap kan jag förstå, menade konsuln skämtsamt. Ja nu, sedan vi uppgjort kontrakt oss emellan, så kallas du grosshandlanden Richard Andersson associé i firman C. K. Malm & Co. Genast stiger du i de Sjögranatska och Strålfeltska slägternas aktning, men — ja du, din gamle vän han känner verlden han, ännu bättre upp blir det, när du presenteras som herr konsul Richard Andersson.

— Hvad i Herrans namn menar farbror, nej en sådan godhet från farbrors sida tager jag aldrig emot, farbror skulle ...

— Afsäga sig sitt franska v. konsulatskap, nej du, så dum är jag inte, fransk v. konsul blir jag, så länge jag lefver, men jag kan kanske göra dig till Brasiliansk. Du vet, att Brasilien ej har någon v. konsul här sedan Lundström dog. Nu vilja Söderström, Ramberg, Forssgren och rike Pettersson få äran, men jag har redan korsat alla deras planer. Söderström har ej varit god att slå ur brädet må du tro. Jag ger mig hin på, att karln ville ge 20,000 kronor för titeln. Nu, för att på en gång göra slag i saken, så reser jag i afton med »Sjöstjernan» till hufvudstaden.

Och som han sagt, så handlade han. Om några dagar var han åter. Richard var då nere vid ångbåtskajen. När konsuln kommit i land,

knuffade han muntert Richard i sidan och sade: Det går bra, nu skall du få betaldt för sveda och värk!

Det var söndagsmorgon. Högsommarsol stod strålande klar på molnfri himmel. Vädret var så lugnt, att ej ens asparnes blad rörde sig. Allt var så förunderligt tyst i den vackra stadsparken, der ej ens foglarne ville störa söndagsfriden; de blott qvittrade helt sakta från sina bon eller från de lummiga trädgrenarne. Men högt i rymden flögo svalorna härs och tvärs och fröjdade sig åt den sköna nordiska sommaren och det intensiva solljuset. På de här och hvar i parken utsatta sofforna sutto menniskorna tysta eller ock i sakta samtal. Ingen ville med ett skratt störa den djupa frid och stillhet, som var rådande.

Ingrid Sjögranat var i parken. Hon satt vid fontänen och blickade tankfullt på det sorlande vattnet och ritade derunder mekaniskt med parasollen i sanden. Hon var iförd en ny luftig och elegant kostym och var så rosig och fager som sommaren sjelf. Hon tänkte på huru skiftande hennes lif varit, sedan hon kom till den lifliga och vänliga staden, der en ung man, som hon snart kom att älska, så märkligt korsat hennes väg. Han hade räddat hennes, modrens och systrarnes lif, och nu skulle han snart bli hennes make, ehuru modren, och äfven de förnäma slägtingarne, blott motvilligt gaf sitt samtycke härtill. Hon, som nu kunnat bära titel af grefvinna, hon skulle bli en kontorists hustru och kallas fru Andersson. Men hvad gör det, sade hon för sig sjelf, jag älskar honom, och hans skall jag bli i nöd och lust; hvad bryr jag mig nu om

rikedom och glans, om stora våningar och ett dyrbart lif i lyx och nöjen -- en liten våning på tre små rum är nu hela min traktan, och de små rummen skola bli min helgedom, bli hans helgedom, ty lycklig skall han bli, och min mor och min slägt skola nog ändra åsigter och om något år gilla mitt val — alla högakta de ju min Richard.

Så satt hon den sköna morgonen och talade i tankarne till sig sjelf och märkte ej Richard, förr än han stod invid och helsade vördnadsfullt.

Ingrid räckte honom leende handen och såg trofast in i hans ännu, efter de utståndna lidandena, bleka anlete.

Han satte sig ned bredvid henne.

— Ack så angenämt, vi kunna utan någon anmärkning få vara tillsammans så godt som hela dagen, sade Ingrid gladt. Vi äro bjudna till middag hos konsul Malm, och min mor har helsat och tackat för bjudningen.

— Äro ni det! sade Richard förvånad.

— Kors, visste du ej af att Malms har stor middag i dag? frågade Ingrid. Dit skola både landshöfdingens, borgmästarens, öfverstens, prostens och mycket annat folk.

— Nej sannerligen jag vet det ringaste härom, ingen har underrättat mig; men apropos landshöfdingen, så fick jag för en stund sedan från honom ett artigt bref, i hvilket han ber mig infinna mig i kyrkan i dag, för att efter gudstjenstens slut närvara i ett ärende, som då skall föredragas, och hvilket kommer att röra såväl mig som flere andra inom samhället, så skrifver han. Kan du för mig lösa den här gåtan?

Han visade brefvet.

Ingrid genomläste det noga.

— Nej, det kan jag icke, sade hon. Du går väl till kyrkan?

— Ja, det gör jag, det är min skyldighet. Det ringde samman. Richard steg upp.

— Jag följer dig, sade Ingrid leende. Visserligen äro vi icke ringförlofvade ännu, men hela staden vet att vi snart bli det.

Så följdes de åt och uppsökte åt sig en plats nära gången under orgelläktaren.

— Det är så märkligt högtidligt i kyrkan i dag, hviskade om en stund Richard till Ingrid.

— Ja, jag vet ej huru det är fatt med mig, men aldrig förr har jag erfarit en sådan söndagsfrid, svarade Ingrid.

Orgeln tonade mäktigt genom kyrkhvalfven, och barnkören från läktaren höjde i ej ringa grad altartjenstens högtidlighet. Och så steg den gamle prosten upp på predikstolen och höll en kraftig betraktelse för sitt stora auditorium.

Ingrid hörde noga på. Ej ett ord undföll henne. Hon värmdes af det lifliga talet från den gamles läppar. Han talade ju så skönt om frid och uppoffrande kärlek, och huru kärleken till Gud och nästan en gång skall beherska jorden och alla dess folk, och sade bland annat derunder, att ingen kan bevisa en större kärlek än den, som låter eller vill låta lifvet för sina vänner.

— Månne han nu syftar på Richard, tänkte Ingrid.

Efter predikans slut bad prosten hela sin församling qvarstanna, emedan länets vördade höfding hade en belöning från K. M:t att utdela till en aktad medlem af detta samhälle.

Nu började Ingrid ana hvad som förestod och med oändlig kärlek fästade hon sina sköna blå ögon på hjertevännen.

Men denne anade ingenting och blef derför alldeles handfallen, när landshöfdingen, efter tjenstens slut, i full uniform med kommendörsbandet utanpå fracken, steg fram i koret och bad kontoristen Richard Andersson träda fram.

Vid detta tal började hela den stora folkskaran att blicka forskande hit och dit, tills slutligen allas ögon stannade på en viss punkt under läktaren, der vår hjelte satt vid sidan af sin blifvande rodnande brud. I en hast blef han som rusig, allt gick rundt om i hufvudet tyckte han, men ett hade han dock klart för sig, att han måste gå fram till koret, huru ogerna han än ville på detta sätt exponera sig. Han tryckte Ingrids hand och började med långsamma steg, blyg och förlägen, sin vandring till koret.

Här höll till honom landshöfdingen ett ståtligt och hjertligt tal, i hvilket han tackade honom i hela samhällets namn för hans visade mod och rådighet vid senaste branden, då han med fara för eget lif räddade en hel, af detta samhälle högt aktad och värderad, familj från den ögonskenligaste lifsfara. Landshöfdingen slutade talet sålunda: Unge man, ni hörde nyss huru stadens vördade själasörjare i detta helgade rum yttrade »ingen kan bevisa större kärlek än den, som låter eller vill låta sitt lif för sina vänner», ni ville gerna uppoffra ert för edra vänner, ni räddade fyra menniskolif från den qvalfullaste död. Ni har deras tack, ni har himlens tack för den gerningen, och här har ni er konungs tack, medaljen i guld för berömliga gerningar, som han sändt mig, för att på detta sätt i hela ert samhälles närvaro offentligen öfverlemna. Unge man, ni har hittills varit er stad och er ort till heder, och jag är förvissad om, att ni kommer

att uppfylla de förhoppningar, de samma hysa om er för framtiden»

Derefter fäste han medaljen på Richards bröst. Denne bugade sig och gick sedan åter långsamt till sin plats, hela vägen med sänkt blick. Han visste ju, att hvarenda menniska såg på honom, och han, som eljest var så frimodig, var nu, öfver all denna honom vederfarna ära, blyg som ett barn.

Men vid åsynen af sin mot sig strålande fästmö försvann försagdheten, han tryckte hennes hand och så vandrade de med folkmassan ut och gingo åter tillsammans till parken, der de funno sin förra plats ledig.

— Ingrid, sade Richard, ja nu Gudskelof äro vi här igen, och det säger jag, hade jag för ett par timmar sedan haft en aning om hvad som förestod, så hade jag suttit här hela tiden. En värre pers har jag aldrig upplefvat. Men derför må du ej tro jag föraktar min medalj, nej den vill jag gerna bära och hvarje gång påminna mig din varma känsla från vår kärleks gryning. Det följer ej så litet af romantik med i lagerkransen på den här vackra guldslanten med konungens bild.

Middagen hos konsul Malm var ståtlig. Der var samladt allt hvad förnämt och inflytelserikt staden och orten hade att bjuda. Äfven grefvarne Strålfelt voro der.

Vid desserten fattade konsuln sitt skummande champagneglas och äskade ljud. Han höll aldrig några långa tal, den ärade konsuln, hvarken när han satt på ordförandestolen bland stadsfullmäktige eller i det festliga laget, men rakt på saken och kärnfriska voro de alltid.

— Mina damer och herrar! Länets ärade höfding har förut vältaligt sagt de vackraste ord till min värderade första kontorists ära, när han i Guds hus till honom öfverlemnade en välförtjent guldmedalj för berömliga gerningar, och det är derför öfverflödigt af mig, att komma med en harang öfver den saken. Jag blott föreslår, sans phrase en skål vid detta tillfälle, då så många af mina och min familjs vänner äro närvarande, för dagens hjelte.

Samtidigt har jag det för mig stora nöjet tillkännagifva, att han och jag för någon tid sedan gjort det aftal, att vi blifva kompanjoner. Min firma heter från och med första Juli C. K. Malm och kompani. Dessutom har jag äfven nöjet tillkännagifva, enligt i dag till mig ingånget telegram, att Posttidningen för i går innehöll det meddelandet, att K. M:t till Brasiliansk v. konsul härstädes erkänt grosshandlanden Richard Andersson.

Herr landshöfdingen har med sin inverkan gjort, genom den välförtjenta guldmedaljen, sitt för att dagens hjelte må erhålla lisa för sveda och värk, och om jag med den nämnda konsulstiteln haft något att beställa, så har det varit i samma välloffiga syfte.

Mitt herrskap, mina damer och herrar, en skål för dagens hjelte, min ärade kompanjon, konsuln och medaljören Richard Andersson.

Hela sällskapet stod en stund som förstummadt öfver dessa meddelanden, om hvilka ingen haft en aning.

Mest förvånade tycktes kommendörskan och grefvarne Strålfelt vara, de senare betraktade forskande sin syster och hon dem. Landshöfdingen bröt tystnaden. Konsul Richard Andersson!

ropade han så att det skallade genom den stora våningen, och derpå hördes ett kaos af röster, hvilka alla ropade vår hjeltes namn i förening med hans nya titel. Alla klingade med honom. Kommendörskans gratulation var hjertlig som en mors till en älskad son, och de båda grefvarne lade nu i dagen en sympati, som var så i ögonen fallande, att ingen kunde misstaga sig på verkliga innebörden.

Konsul Malm iakttog leende de båda högvälborna ädlingarnes uppförande och sade för sig sjelf:

— Jo, så går det till här i lifvet.

Konsuln såg sig omkring i salen. Hvar har jag vännen Söderström? frågade han leende.

Jo, der borta i ett afsides hörn gick vännen Söderström och såg ut som ett åskväder. Glaset hade han satt från sig, och händerna voro i vredesmod knutna, som om han ämnat börja en boxningskamp.

Konsul Malm närmade sig leende.

— Kom icke intill mig hale, förrädiske vän. Min åsyn skall du föröfrigt strax undslippa, ty jag ämnar genast aflägsna mig och aldrig mer träda öfver din tröskel, sade vännen Söderström, skälfvande af ilska.

— Seså, gamle gosse, svarade Malm skrattande, hörde du inte, din gamle tok, att Richard Andersson endast är konsul för Brasilien. Du vet ju att salig Lundström var v. konsul äfven för Peru och Honduras. Jag har omstält, att sysslan blef skiftad i två delar, det erkänner jag, Richard har fått den ena delen, tag du den andra. Ansökningen skall du uppsända i morgon dag, så är du inom kort v. konsul för Peru och Honduras, och din Charlotte konsulinna.

Vid dessa ord blef vännen Söderström genast blidkad, munnen återfick sitt förra leende och handen det fradgande champagneglaset.

— Redlige Kristoffer Malm, gamle vän, kan du förlåta ett ögonblicks . . . . .

— Gamle gosse, gamle tok, gamle tok! afbröt konsul Malm skrattande, ingen ursäkt, se så, nu gå vi fram till det nya Brasilianska konsulatet, och inom kort gå vi med glaset i hand och uppvakta det Peruanska.

— Men Richard, Richard! hvarför talte du ej om allt detta för mig, så jag sluppit bli alldeles handfallen af öfverraskning jag med, sade något senare fröken Ingrid till sin hjertevän.

— Älskling, svarade denne, min faderlige vän farbror Malm hade bedt mig tiga för alla, och jag visste, att den hjertegode mannen som ett barn gladde sig åt den öfverraskning, han tillämnade alla sina vänner och hela staden för öfrigt, och sedan var det så skönt, kändes så ljuft att veta, huru innerligt du älskade den fattige kontoristen, ville dela hans anspråkslösa lott.

— Jaså, var det det som var orsaken, svarade Ingrid mildt, då varder dig allt förlåtet.

Följande dag eklaterades Richards och Ingrids förlofning inom en trängre krets af slägtingar och vänner, och dagen derpå höll ett af slägtens grefliga herrskap, det å det ståtliga Ossby, en lysande fest för de nyförlofvade.

Richard och Ingrid hemtades dit ut med fyrspann. Det närmaste ekipaget tillhörde konsul Malm, hvilken i egen person kuskade för kommendörskan med öfriga döttrar.

Tjugo år ha, sedan konsul Malms af många aldrig förgätna middag egde rum, försvunnit hän i tidens omätliga haf. Den ädle konsuln hvilar sedan flera år tillbaka under ett ståtligt grafmonument å Sjököpings griftegård. Kompanjonen Richard Andersson innehar ensam firman och anses vara en mycket förmögen man. Och att han icke svikit landshöfdingens förhoppningar, kan bäst förstås deraf, att han, liksom konsul Malm i tiden, är stadsfullmäktiges ordförande. Och hans konsulinna, ja hon är ännu ej mer än en fyrti års menniska, nästan lika vacker som i ungdomens vår. I rang och värdighet anses hon stå näst efter fru landshöfdingskan. Kommendörskan hon lefver ännu och har, allt sedan konsulns middag, ej ett ögonblick misstyckt, att hennes Ingrid blef kär i en fattig kontorist. Från vidare vådeldar har hon lyckligtvis blifvit förskonad.

Balen på Grimstorp.

FÖRSTA KAPITLET.

Handlar om ett storartadt sällskapslif; en hygglig öfverstelöjtnant och en morsk friherrinna; om adjutanter och en vacker flicka; om kärlek och kurtis; om huru friherrinnan prompt ville ha' löjtnanten arkebuserad; om gråt och tandagnisslan, och hvad Carl XIV Johan sade till den här berättelsens hjelte.

På 1830 och 1840-talen stod sällskapslifvet i flor inom norra Vestergötland. De flesta större godsen egdes allmänt af adel eller förmögna ofrälse jorddrottar. I allmänhet voro familjmedlemmarne rätt talrika, och der så ej var fallet, var seden den, att man bjöd till sig gäster för längre eller kortare tid, hvarigenom huset blef mera respektabelt, när det bar i väg till de många kalasen.

Under vintern var gammal sed, att hvarje egendomsegare skulle hålla en bal för hela sitt umgänge och om sommaren en middagsbjudning. När nu, som fallet var, isynnerhet i Skaratrakten, en familj kunde umgås på en 25 à 30 ställen nära och fjerran inom provinsen, så kan man lätt tänka sig hvilket resande det var härs och tvärs till de många, så att säga officiella balerna och middagarne, för att nu ej tala om alla de många lifliga samqväm, som höllos inom trängre kretsar.

Baler och middagar för 200 à 300 gäster var något ganska vanligt under denna, för all ungdom särskildt, angenäma tid. Balerna isynnerhet voro mycket ståtliga, ofta lysande. Alla dansande damer voro iförda hvita, efter tidens sed starkt decolletterande drägter af tyll eller linon, och alla kavaljerer, som dertill hade rättighet, buro paraduniform. Officerarne uppträdde alltid i hvita pantalonger.

Ännu träffar man en eller annan dam eller kavaljer från denna glada, storartade tid under Carl XIV Johans, i det hela taget, glansfulla regering. Man lyssnar till deras berättelser från det lysande sällskapslifvet på de många godsen, som om man hörde sagor.

På Olsfors bodde öfverstelöjtnant Arvid Heikenstam. En man af hans rang hade på den tiden vida mera att beställa än i våra dagar. Öfversten kunde godt vara en nolla; allt gick i fredstid bra, blott hans närmaste man var skicklig och duglig.

Här vid lag var det på det viset, att öfversten var så godt som permanent tjenstledig, än var han vid riksdagarne, än satt han i komitéer, än var han utrikes i egna eller offentliga uppdrag. Olsfors' egare fick sålunda vara både regementschef och öfverstelöjtnant och hemma hos sig hålla ett litet hof, der kammarherrarne utgjordes af regementsqvartérmästaren och en adjutant med löjtnants rang, och hoffourirerna af tvenne bataljonsadjutanter med underofficers rang och värdighet. Officerare af alla grader kommo och foro, ortens herrskaper gjorde ofta besök, och ständigt fördes ett angenämt sällskapslif på det vackra Olsfors.

Öfverstelöjtnanskan var född friherrinna Bruncrona. Hon kallades ock friherrinnan, se »öfverstelöjtnanskan» tyckte hon lät så simpelt och långsläpigt. Gerna framhöll hon, att hon var af högadlen. Hon var mycket gästfri och äfven hjertlig mot alla, hon tyckte om. I själ och hjerta var den resliga, korpulenta frun dock dryg och högmodig. När hon vid nära trettio års ålder skänkte sin hand till den fattige löjtnant Arvid Hejkenstam, hade hon ingalunda dolt, att hon ansåg sig göra en mesallians.

Olsfors-herrskapet var ståtligt att skåda. Han var en reslig och, oaktadt sina 55 år, mycket spänstig gestalt med rödlätt hy och lindrigt grå-sprängdt mörkt hår, väl vårdade mustascher och pipskägg. Att friherrinnan var af ansenliga dimensioner, är redan angifvet. Det goda hullet vanställde henne dock ingalunda, tvertom gaf det henne ett ganska vördnadsbjudande utseende. Ännu såg hon, vid fylda femtio år, ganska bra ut, och lätt kunde man tänka sig, att hon i yngre dagar varit en skönhet.

Makarne egde trenne barn: två söner och en dotter. Af sönerna var den ene officer vid ett af gardesregementena och den andre student i Upsala. Den adertonåriga Hedvig vistades hemma och var Olsforshofvets prinsessa, det gästfria hemmets sol, kring hvilken de unga officerarne kretsade som planeter.

Hon var en ovanligt täck brunett med den skäraste hy och mild och älsklig. Hon hade ärft faderns fogliga sinne, hos henne kunde ej spåras något af modrens högmod, och af dennas förnäma later fans ej en tillstymmelse.

Mot de många unga officerarne, hon såg svärma omkring sig i föräldrahemmet och på

bjudningarne i grannskapet, tycktes hon åt ingen lemna företräde, men detta hennes uppförande var så till vida konstladt, att hon, så ung hon än var, hade djupt fästat sig vid den unge, ofrälse Viktor Amsberg, som, vid tidpunkten af vår berättelses början, var adjutant hos hennes far. Det var ock något för en ung flicka att förgapa sig på, denne tjugofyraårige ståtlige adjutant, reslig som han var, mörklockig och med eldiga ögon, en bild af helsa och lefnadsmod.

Han var äfven en i allo aktningsvärd ung man med stolt men god karaktär, men — han var fattig, och hvad värre var i öfverstelöjtnantskans, »friherrinnans» ögon — ofrälse.

Oaktadt detta stora fel var han af friherrinnan ej allenast tåld utan ock, till följd af sin manliga skönhet och sina höfviska manér, en verklig favorit, ända tills hon en dag fram på höstsidan, under en promenad i Olsfors' ansenliga park fick till sin fasa se sin egen blygsamma dotter i en afsides liggande berså sitta på en bänk och löjtnant Amsberg stå der bakom lutad öfver henne. Friherrinnan hörde dem hviska till hvarandra, såg huru deras ögon glödde och — nu höll friherrinnan på att dåna, men hindrades derifrån af nyfikenheten — såg huru den unge mannen böjde sig och tryckte en kyss på Hedvigs rosenröda läppar.

En stund fingo de unga fortsätta sitt angenäma kärlekssmek, medan friherrinnan så mycket hemtat sig från den stora öfverraskningen, att hon kunde likt en slaghök öfverraska de båda kärlekskuttrande ungdufvorna.

Att nu skildra hvad som följde, är nästan omöjligt. Ett par häftiga örfilar mot Hedvigs rosiga kind var början till första akten i dramat.

Sedan följde en ström af oqvädningsord mot både Hedvig och löjtnanten.

Till friherrinnans karaktär hörde, att när hon blef ond, var hon alldeles oresonlig.

Löjtnanten försäkrade och bedyrade vid allt hvad heligt fans, att han intet högre åstundade än att förlofva sig med Hedvig och sedan gifta sig med henne, så fort görligt var, och Hedvig vred gråtande händerna och bedyrade detsamma. Men alla dessa försäkringar gjorde friherrinnan ännu ursinnigare; hon fräste som en katt och spottade mot löjtnanten. Hon fattade sin dotter i handen och drog henne med sig.

Löjtnanten ryckte dock Hedvig från henne under förklaring, att hon ingen rätt egde att utsätta sin dotter för någon chikan.

Nu följde ett, om möjligt, ännu värre uppträde, hvilket slutade dermed, att den ursinniga friherrinnan, så hastigt hennes korpulens kunde medgifva, skyndade upp till sin man och anhöll af honom, der han, lyckligtvis ensam, stod i expeditionsrummet, att Hedvigs förförare, löjtnant Ämsberg, genast skulle ställas inför krigsrätt och arkebuseras.

Till en början begrep öfverstelöjtnanten ingenting, ty hans oresonliga hustrus ord föllo utan sammanhang, ofta interfolierade med utrop och veklagan.

Omsider förstod han dock något så när sammanhanget af hennes berättelse om den förfärliga upptäckten.

— Elisabeth, Elisabeth! sade han då strängt, — ingen skandal, ingen skandal! tänk på dig sjelf, på mig, på vårt barn, vår familj. Af hvad du oredigt berättat, kan jag förstå, att Hedvig oss ovetande är hemligt förlofvad med min adjutant.

Det var obetänksamt och illa handladt af henne, men barn äro barn, hvar man gör af dem. Som det nu tyckes vara ställdt, är väl så godt att vi eklatera deras förlofning, ehuru jag ingalunda önskar detta parti.

— Aldrig, aldrig i evighet! — Aldrig, så länge jag lefver! utropade friherrinnan. — Arvid, du vet huru gerna både du och jag önskat, att vår Hedvig skulle bli maka till den hygglige och rike kapten von Hennerich. Visserligen är han enkman med fyra barn, men han är ännu ung. Att han har tycke för Hedvig, det har du ej kunnat undgå märka.

— Jag har just ej märkt någonting, menade öfverstelöjtnanten, men det kan jag ej neka till, att jag gerna såge vår dotter som herrskarinna på det goda Storeberg, som är sina modiga sex mantal, tror jag. Vi ha ingen egentlig förmögenhet, och löneinkomsterna gå med året. Så länge jag kan och får tjena, så går allt sin gilla gång, men sedan? — Men, återtog han efter några ögonblicks tystnad, — Amsberg kan nog ha framtid han, han är en bra yngling.

— Aldrig, aldrig blir han min måg! svarade den ännu lika vredgade friherrinnan, aldrig, aldrig! — han en fattig underlöjtnant — ofrälse — tvi — min Hedvig, min Hedvig skulle ej ens få kallas hennes nåd — tvi — tvi! — Arvid! — jag befaller dig, ställ karlen inför krigsrätt och skjut honom!

— Elisabeth, Elisabeth, svarade öfverstelöjtnanten leende, lugna dig, du är ju nu som om du rent af vore från dina sinnen. — Hur kan du tänka dig att Amsberg kan skjutas, derför att han kysst vår Hedvig.

— Det vore väl märkvärdigt om det ej skulle kunna gå för sig, menade friherrinnan, om en så underordnad man som en underlöjtnant och adjutant förför, förstör och förderfvar det dyrbaraste hans egen regementschef eger, hans egen älskade dotter, skall ej för en sådan ogerning det strängaste straff följa? Skjut karlen befaller jag!

— Elisabeth, svarade öfverstelöjtnanten allvarsamt, han har icke förfört Hedvig, du kan vara alldeles lugn för den saken. Men hvad honom beträffar så erkänner jag villigt, att han, åtminstone för närvarande, saknar alla utsigter att kunna gifta sig. Jag är icke för partiet, icke för, hör du det och var lugn nu.

Samma dag hade öfverstelöjtnanten och adjutanten ett allvarsamt samtal med hvarandra. Derunder erhöll adjutanten inga förebråelser af sin förman, men denne sade honom rent ut, att som Hedvig saknade förmögenhet, fans ingen utsigt till giftermål mellan henne och en ung man, som ej egde mer än sin fullmakt, sin uniform och sina skulder, hvilka senare han dock hoppades voro ganska måttliga. Han bad adjutanten betänka allt detta, och bad honom betrakta partiet, för närvarande åtminstone, som otänkbart, och han gaf honom intet hopp för framtiden.

Viktor Amsberg stannade på Olsfors ännu några dagar, men fick under dessa ej se en skymt af Hedvig, och friherrinnan var äfven osynlig. Det var plågsamma dagar för vår unge förälskade martisson. För det mesta satt han ensam på sin kammare i flygelbyggnaden och tänkte med vemod på sin korta, men så förföriskt ljufva kärlekssaga, dess slut och på den dystra framtiden. Och på sitt rum i stora byggnaden satt

Hedvig med tårdränkta ögon, förkrossad och slagen och förbittrad på modren, som på en gång så fruktansvärdt sköflat hennes lycka. En dyster stämning hade bemäktigat sig hela huset. Friherrinnan var argsint och snäsig mot alla, hon kom i beröring med, och öfverstelöjtnanten var i misshumör, men var dock städse vänlig mot Amsberg, när de träffades. I själ och hjerta tyckte han det var synd om den unge mannen.

Så kom ändtligen den nye adjutanten, en ung herre, som var förlofvad och till vansinne kär i sin fästmö, något som friherrinnan i förväg kände till. Det var ej utan, att den höga frun stundom var den högst kommenderande vid regementet, hvarpå denna adjutantsutnämning var ett nytt bevis.

Utan afsked från vare sig Hedvig eller friherrinnan fick löjtnant Amsberg lemna Olsfors, men med upprigtig vänskap skildes han dock från sin förman.

Amsberg reste till en anhörig, som hade sitt hem i en helt annan trakt af provinsen. Goda jagtmarker funnos der, och vår unge vän älskade med passion Nimrods friska yrke. Det angenäma och ofta muntra lifvet i skog och mark förmådde dock icke skingra hans kärlekssorg, och han började mot slutet af året allt mer önska sig långt, långt bort till aflägsna land. Vid den franska afrikanska armén, som då som bäst höll på med att eröfra berglandet Algier, mottogs med nöje svenska officerare. Flere tjenade redan i armén, och andra beredde sig till affärd. Konung Carl XIV Johan såg gerna, att hans officerare fingo praktiskt öfva krigsyrket i hans gamla armé, och permission, oftast åtföljd med bidrag till resan,

var ej svår att erhålla. Till faror och äfventyr af alla slag stod nu Viktor Amsbergs håg. Skulle i Afrika derunder en kabyls kula blifva respasset till en annan verld — nå välan, menade den sköna Hedvigs älskare, hon är välkommen, utan Hedvig är ju lifvet en plåga.

Öfverstelöjtnant Hejkenstam fick stora ögon, då han läste sin förre adjutants ansökan om två års permission för att ingå i fransk tjenst, beledsagad af en ödmjuk begäran om benägen rekommendation hos generalbefälhafvaren, krigsministern och konungen.

Rekommendationen blef den vackraste, löjtnanten kunde önska sig; den var rent af ståtlig, så mycket beröm var slösadt på hans person. Möjligt är, att tanken på den goda husfriden hade någon del i att ordalagen blefvo så högstämda.

Af sina ingalunda förmögna anhöriga försedd med en mycket måttlig reskassa begaf sig den unge officern till generalbefälhafvaren och från honom till hufvudstaden. Hans ansökning om två års permission blef här beviljad tillika med ett mindre anslag.

Sedan allt var klart, skedde afskedsuppvaktning hos den gamle konungen, som mottog den unge ståtlige officeren mycket huldrikt och yttrade till honom på franska, under det han leende slog honom på axeln: Hedra Er kung och Ert regemente — helsa marskalk Bugeaud — helsa de tappre franska soldaterna!

I början af februari var den täcka Hedvigs adjutant, den vackre Viktor Amsberg på väg till Afrika, för att gå okända öden tillmötes. Det var ej så lätt på den tiden att komma till Algier som i våra dagar. En hel månad varade

färden genom Sverige, Danmark, Tyskland och Belgien till Paris och derifrån till Toulon och sedan öfver Medelhafvet till kabylernas och de stridslystna arabernas soliga land.

ANDRA KAPITLET.

Handlar om äktenskapliga tvister; om ett yrväder; om huru ståtligt det tog sig ut när general Adlercreutz och biskop Lundblad kommo till balen; om en friherrinna i all sin herrlighet och om brinnande blickar och klappande hjertan.

Två år äro gångna. Det är åter vintertid, i medlet af februari. Kölden är bister. Ett tjockt snötäcke hvilar öfver den frusna jorden. Famnshöga drifvor synas öfverallt, och allmogen har ett strängt göra med att hålla vägarne farbara, enär yrvädren ha följt tätt på hvarandra. Ute på Vestgötaslätterna synas af de många gärdesgårdarne ej mer än stafvertopparne. Om dagen låter februarisolen milliarder diamanter glimma och gnistra bland rimmiga buskar och trädgrenar, och de snöhöljda åkergärdena få af aftonrodnaden en violett färgton. Om nätterna låga och gnistra stjernorna från höjden och norrskenet flammar. Det är sålunda äkta nordisk vinter.

Enligt gammal sed fortgå vinterbalerna på de många stora herresätena. På Hallandsberg, Seckestad, Svaneberg, Blomberg, Hellekis, Råbäck, Kålltorp, Hålltorp, Herlingstorp m. fl. ställen hade de redan egt rum, och nu på eftermiddagen den 16 februari se vi en mängd slädar, dragna af goda springare, taga vägen åt det ståtliga Grimstorp, egdt och bebodt af grefve Riben.

På en del vägar ha de resande kört fatt hvarandra, och från slädarne har man helsat hvarann med rop och vinkningar, med pelsmössor och muffar. Små slädpartier ha bildat sig, och sinnesstämningen är mycket liflig.

Olsforsherrskapet hade till Grimstorp hela tre milen. De reste hemifrån redan kl. 2 på dagen; mot vanan medföljde blott öfverstelöjtnanten med »friherrinna» och dottren, fröken Hedvig. Regementsqvartermästaren hade fått tand- och hufvudvärk af det myckna kalasandet, och den till vansinne förälskade löjtnanten, som fortfarande var adjutant, hade erhållit några dagars permission för att besöka sin fästmö, i hvars angenäma sällskap han ämnade infinna sig å Grimstorp. Blott tvenne slädar behöfde derför utgå från Olsfors, den första bestämd för de båda makarne och den andra för Hedvig och den medföljande kusken.

Friherrinnan var sig lik, lika storståtlig, lika oresonlig och lika högadlig. Hennes dröm, att se sin Hedvig som herrskarinna på Storeberg, hade icke blifvit förverkligad, men ännu hyste hon det bästa hopp. Hedvig *skulle* bli hennes nåd på Storeberg, det hade hon föresatt sig, och det hon föresatt sig, det skulle ock ske, hända hvad hända ville. Sjelf tyckte hon, att hon kommenderade både sin man, hans regemente och hela orten för öfrigt, och hvarför skulle hon då icke kunna kommendera en beskedlig kapten till brudstolen tillsammans med sin egen dotter.

Öfverstelöjtnantens mustascher voro nu litet mera gråsprängda, och fårorna i pannan något djupare, men eljest var han sig ganska lik och lika hjertlig och tillmötesgående, och skön Hedvig, som för två år sedan var en ros i sin knopp-

ning, var nu en fullt utslagen herrlig blomma, en ros så fager som någonsin kunde blomstra under nordens himmel.

Östanvinden smekte ovarsamt hennes kinder, som deraf fingo en ännu högre färg, något som gjorde hennes friska utseende ännu behagligare, der hon satt i slädan insvept i pelsbrämad kappa med en liten svallvåg af bruna lockar under den hvita skinnmössan.

Redan vid middagstiden hade det börjat mulna i öster, och vid afresan från Olsfors hade öfverstelöjtnanten betänksamt skakat på hufvudet, när han blickade mot de mörka molnen och lyssnade till susningen i de omgifvande ekarnes kronor.

— Elisabeth, hade han då yttrat på förstugubron, vill du som jag, så stanna vi hemma, ty här blir yrväder. Du vet, att jag i och för tjensten *måste* vara hemma i morgon vid middagstiden.

Hennes nåd Elisabeth brusade genast upp och svarade på sitt vanliga oresonliga vis: — Och det tror du, att jag, som flere dagar med sömmerskans hjelp haft ett sådant besvär med min drägt, min coiffure, för att nu ej tala om Hedvigs utstyrsel till denna välsignade Ribenska bal, skulle haft allt detta arbete i onödan. Nu, när jag sjelf står här i egen person resklädd på min egen förstugubro, med förspända slädar framför mig, så tyckes du tro, att jag låter kommendera mig in igen för att aflägga hela min herrlighet och kläda af Hedvig hennes charmanta drägt.

Öfverstelöjtnant Arvid visste af gammal erfarenhet, att hans kära hälft redan var i det lynne, att ett anfall af fullkomligt ursinne kunde, om hon ytterligare motsades, väntas i hvarje ögonblick. Under sådana omständigheter tyckte

han det var rådligast ge vika. Helt lugnt svarade han:

— Vi resa, men det säger jag dig Elisabeth, händer oss någon svårighet, så skyll dig sjelf.

Resan gick emellertid mycket bra ett par mil, det yrade visserligen något, dock utan betydenhet, ehuru det snöade. Men i närheten af Nordby gästgifvaregård blef snöfallet mera intensivt.

Nu ville öfverstelöjtnanten vända, men då vände sig ock hennes nåd Elisabeth mot honom i slädan, pekade med handen utåt vägen och utbrast:

— Jag befaller!

Öfverstelöjtnanten lydde.

Inemot Grimstorp brast ovädret rigtigt löst. Stormen hven och röt fruktansvärdt, och snön yrade i ofantliga massor öfver slättens åkergärden. Men nu var man ju så godt som framme. Grimstorps präktiga herresäte låg framför med sina långa rikt upplysta fönsterrader.

Der inom var lif och rörelse. Så småningom fyldes de stora salarne och bonade gemaken af gäster från så godt som alla norra Vestergötlands delar. Skaror af unga damer i hvita decolletterande drägter sväfvade som vårliga skyar genom den långa filen af rum, upplysta af blixtrande kronor. I riddarsalen, der dansen skulle ega rum, blickade anherrarne ur dukarnes förgylda ramar förnämt men bistert ned på det brokiga lifvet på grupper af eleganta damer, omsvärmade af ståtliga officerare, som voro iförda sina blågula paradrockar med skärp och hvita pantalonger. Många civila embetsmän i uniform sågos ock i den stora salen, tillika med frackklädda herrar med höga hvita halskläden, kräs och spetsmanschetter.

Grefven och grefvinnan Riben, ett ståtligt par, gjorde les honneurs som om de varit ett

furstepar. Deras boning var ock, synnerligast vid ett tillfälle som detta, ej olik ett furstligt palats, så rikt tog sig allt ut i den bländande belysningen.

En och annan gång dämpades sorlet i den vackra riddarsalen, då någon af ortens allra förnämsta honoratiores inträdde med barn och blomma. Ett par gånger blef det till och med alldeles tyst, såsom då General Adlercreutz å Götala inträdde med en hel stab af äldre och yngre officerare, som i en halfcirkel omslöt generalsherrskapet, och då kort efter honom biskop Lundblad, reslig och förnäm, höll sitt intåg åtföljd af flere ortens prestmän, alla, likt herr biskopen sjelf, med prestkapporna öfver axlarne, alldeles som om de vandrat af till en andlig högtidlighet.

Temligen tyst blef det äfven när Olsforsherrskapet inträdde. Öfverstelöjtnant Arvid var ingalunda någon liten karl, han var sina tre alnar hög, men bredvid sin storståtliga fru tog han sig ganska oansenlig ut, i synnerhet nu, när friherrinnan var iförd en coiffure af minst tre qvarters höjd. Hennes nåd friherrinnan bar alltid sitt hufvud stolt tillbakakastadt och nu mera än någonsin, tycktes det. Hennes kinder voro högröda af köld och yrväder, och hon tog sig ut som en spansk tupp, menade en spefogel bland löjtnantsgraden. Hennes styfkjortel var så ansenlig, att öfverstelöjtnanten, som förde henne, höll ett par gånger på att snafva till följd af den lutande hållning han måst intaga. Det var, der friherrinnan drog fram, ett frasande af siden och stärkta kjortlar, som var något alldeles ovanligt i sitt slag.

Öfverstelöjtnanten ställde marschen direkt genom riddarsalen till ett af förmaken.

Lilla Hedvig trippade efter sin ståtliga mamma, vacker och behaglig som alltid. Den hvita baldrägten, prydd med skära blommor, klädde henne särdeles väl, hon var så vacker, der hon sväfvade fram mellan tvenne led af djupt bugande officerare och balklädda fröknar, att det rent af var en ögonfägnad att se henne. Vänligt nickade hon till höger och venster, hjertligast till de många flickorna, som ropade till henne: Goddag Hedvig!

På en gång få hennes svartbruna ögon en sällsam glöd och hennes kinder purpras, barmen går i vågor. Mot hennes flammar ock ett ögonpar, som icke skådat ned på henne på öfver tvenne år, då passioneradt, lidelsefullt. Nu hade de väl ock något af denna samma glöd, men de voro tillika så förunderligt milda, som vårnattens stjernor i vår höga nord.

Efter de första hänförande ögonkasten vågade Hedvig knappast se upp. Hon hade genast märkt, att han var ståtligare, manligare än förut, hennes föremål i stilla natt, vid ljusan dag, samt att barndomsvännen och älskaren, hennes hjertegode adjutant, bar ärans och tapperhetens symbol på det höghvälfda bröstet, ty der blänkte hederslegionens stjerna i sitt högröda band bredvid en fransk medalj, buren i trikolorens färger.

Hans blick sade henne tydligt:

— Jag älskar dig ännu.

Och hennes sade till honom precis detsamma. En omätlig glädje fylde Hedvigs bröst. Nu skulle nog allt bli så godt och väl, trots modrens motstånd. Hennes adjutant var ju åter frisk och helbregda, detta var ju hufvudsaken.

I ett af förmaken slog sig den magnifika öfverstelöjtnanskan, friherrinnan, ned bland sina

högadliga gelikar, och Hedvig slöt sig tankspridd till en skara pratande unga flickor.

Öfverstelöjtnanten bugade sig till höger och venster och talade derunder om det horribla vädret och fortsättande med denna, i alla manliga kretsar för tillfället, stående konversation, kom han in i balsalen, der han hjerligt skakade hand med hög som låg. Hans helsning på löjtnant Amsberg var mycket hjertlig

— Jag tackar Er å hela regementets vägnar, så föllo sig hans ord, derför att ni så vackert hedrat detsamma under Er tjenstgöring vid den tappra franska hären i Afrika. Jag hoppas, att Er ådagalagda duglighet och Ert mod skall lända Er till båtnad inom den svenska armén.

Sedan té serverats började dansen. Musiken utfördes af direktör Gerlachs orkester, hvars flesta medlemmar, liksom anföraren sjelf, bodde i Skara. En högtidlig promenad-polonaise var programmets första nummer. I den deltog naturligtvis öfverstelöjtnanskan å Olsfors i all sin stât och herrlighet. Efter denna dans kom en vals. Den var naturligtvis allt för påkostande för den korpulenta damen. Ej heller blef hon uppbjuden och undslapp sålunda att gifva ett afslag, något som hon dock gerna önskat. Hedvig var i förväg uppbjuden af kaptenen på Storeberg, och sedan hennes mor sett dessa sina båda älsklingar rigtigt komma i farten, så försvann hon under ett grufligt frasande ur balsalen och slog sig åter ned på sin förra plats i en beqväm förmakssoffa lugn och trygg, som om hennes afsigt varit att dekorera densamma hela aftonen och natten.

Hedvig borde, så ansåg hon, under denna storartade bal lemnas helt och hållet åt sig sjelf och den rike, älskvärde kaptenen å Storeberg, på det

denne skulle få lämpligt tillfälle att komma fram med det han hade på hjertat. Att löjtnant Amsberg var närvarande kände hon icke. Under promenaden genom riddarsalen hade hon ej alls observerat honom. Hon hade hört, att han blifvit farligt sårad under stormningen af Constantine och trodde honom ännu vara i kabylernas land, der han, enligt hennes ofta uttalade önskan, borde qvarstanna, ty der kunde ju yppa sig långt bättre utsigter för den fattige karlen än här hemma.

Och Viktor Amsberg, han aktade sig nog, så länge som möjligt, för att komma i friherrinnans åsyn.

Nästa vals fick han med Hedvig. Så lyckliga de båda voro. Hvilken sällhet.

Midt under valsen försvunno de. Arm i arm smögo de sig in i ett sidorum, som för tillfället var tomt.

Du älskar mig sålunda lika varmt och innerligt? — sade han lågmäldt, under det bådas ögon möttes.

— Ack ja!

— Och har gjort det hela tiden, jag varit skild från fäderneslandet?

— Ack ja!

— Och din moders förlofningsplaner har du korsat?

— Ja, jag har varit dig trogen, trogen, — det har aldrig kunnat falla mig in att räcka handen till någon annan. Mitt hjerta har alltid sagt mig att: »din skall jag bli». — Du kanske har trott, tillade hon skalkaktigt, att jag nu var kaptenska på Storeberg. Ja, det kan jag säga dig bestämdt, att jag kunnat vara, om jag velat, men ser du, din lilla Hedvig hon ville inte. Men apropos kapten von Hennerich, så kan

jag säga dig, att han är en ärans man, du skall få se, att vi i honom få en sann oegennyttig vän; han vill mitt sanna väl, det har jag förstått. Han är mycket grannlaga och ädel. — Men nu är det min tur att fråga *min* adjutant, om han har varit mig lika trogen, älskat mig lika varmt, som jag honom hela den här långa tiden.

— Ja, Hedvig!

— Rigtigt, rigtigt trogen?

— Ja, jag har tänkt på dig jemt och samt, i lägren, under tunga marscher i glödande solhetta, vid bivuakeldarne, när arabernas och kabylernas kulor hveno om mina öron, ja till och med i handgemängets hetta, men mest likväl, när jag i trenne månader befann mig på sjuklägret efter ett skottsår i sidan, erhållet vid Constantines eröfring. Ständigt såg jag då, vaken eller slumrande, din sköna bild.

— Under den tiden skref jag till dig bref på bref, hvilka naturligtvis aldrig blefvo afskickade, men hvilka jag dock alla har i behåll. Vill min Hedvig läsa dem?

— Ack ja, så oändligt gerna, svarade Hedvig kärleksfullt och deltagande, under det några klara tårar stodo i hennes ögonfransar.

Den ljufva tête à tête:n blef snart störd af inträdande. Viktor Amsberg bjöd med en sirlig bugning Hedvig armen, och återkommen till balsalen omslöt han innerligt hennes smärta midja med sin starka arm och förde henne ut i valsens yra hvirfvel.

Friherrinnan, hennes mor, satt förnäm i sitt soffhörn och konverserade med sina högadliga

väninnor utan en aning om, huru hastigt och varmt hennes unga dotters hjerta pickade så godt som alldeles intill den mans, hon sist af alla önskade till måg.

TREDJE KAPITLET.

Handlar om välborna fröknar och den sköna friherrinnan Gyllenhaal; om ett herrligt qväde af Esaias Tegnér; om officerslifvet på landet under fjortonde Carls regeringstid; om kalfvar och lamungar; hvad Wilhelm von Braun hade för sig i balsalen och hvad Sommelius »Beppo» gjorde.

Innan ännu den oresonliga frun hunnit ställa till någon skandal, kanske läsaren och författarens älskvärda läsarinnor ej skulle ha något egentligt emot att en kort stund taga de dansande i betraktande. Vi börja då med damerna. Det är en verklig ögonfägnad att se alla dessa nobla, gifta och ogifta damer ur familjerna Hamilton, Sparre, von Essen, Västfelt, Hvalfelt, Tham, von Hofsten, Gyllenhaal, Gyllenbåga o. s. v. I allmänhet se de förtjusande ut i sina hvita eller skära drägter. Deras med papiljotter i flere dagar förut omsorgsfullt upplagda lockar fladdra utefter mjellhvita nackar och skuldror. Flere af dessa damer äro verkliga skönheter. Deras konversation är liflig; många ha en vinter eller ett par deltagit i hufvudstadens societetslif, en och annan har tillhört hofkretsen och flere ha blifvit presenterade på högsta ort.

Den, som denna afton onekligen ådrog sig största uppmärksamheten, var en friherrinna Gyllenhaal. Hon är ej längre ung men ändock förföriskt skön. Hennes mörka ögon glöda under

en massa små nattsvarta amoriner, som falla ned öfver den mjellhvita pannan. En flod af lockar böljar utför de sköna skuldrorna, de korallröda läpparne le, än spotskt, än skalkaktigt. Gestalten är smärt men fyllig, och den elegantaste och rikaste drägt af tyll, siden och spetsar infattar och omsluter de herrligaste former. Hennes konversation är spirituel, bedårande, full af eld och lif.

Om denna sköna qvinna, som tillika var en fulländad sångerska och harpspelerska, kunde skrifvas en hel roman. Hennes vagga stod i Arnos dal, hvilket en af hennes många beundrare, Esaias Tegnér, vetat om henne berätta i nedanstående herrliga qväde:

Uti en rosenbuske satt
En näktergal,
Och sjöng uti Italiens natt,
I Arnos dal.

Och vågen lyddes, vestanvind
Knappt andan drog,
Och rödare blef rosens kind
När foglen slog.

Då drog en vikingsson förbi,
En gäst från Nord.
Det rosenstånd med fogeln i
Tog han ombord.

Nu står den ros i nordanvind
Står midt i snön
Lik rodnad på en skönhets kind,
Men mera skön.

Och näktergalen slår sin drill
Till Nordlands ljud;
Det låter som ett valdthorn till
Ett sorgebud.

Du söderns purpurkrona brinn
På nordanfjell!
Du söderns trånadssuck försvinn
I vinterqväll!

Nu är hon gift för tredje gången.

Hit till Sverige kom hon på följande romantiska sätt.

Hon var gift med en man af greflig börd. Till utseendet liknade hon dock en ung flicka. I Italien träffade hon å en fest tvenne svenska ädlingar, hvilka båda då visade henne den största uppmärksamhet. En af dem var en skön, manlig gestalt. Denne gifte sig vid hemkomsten till fäderneslandet. Den andre hade från första stund förälskat sig i den unga grefvinnan. Hemma i Sverige fick han höra, att hennes man aflidit. Om någon tid skref han till henne ett glödande kärleksbref, i hvilket han bad henne bli hans maka. Så erhöll han svar, men märkte på brefvet, att den italienska grefvinnan tagit honom för den åtföljande vännen. I brefvet stod slutligen, att grefvinnan rest till norden för att bli hans maka. Det var nu ingen möjlighet för henne att före ankomsten till Sverige bli underrättad om misstaget, något som den svenske ädlingen eljest ej skulle underlåtit.

Grefvinnan träffade sålunda ej den brudgum, hon tänkt sig, men nu var hon ju kommen till Sverige för att gifta sig, och hon gjorde det också. Så blef hon efter flere års förlopp enka och snart derpå genom nytt äktenskap friherrinna Gyllenhaal.

Ända inpå sista tiden af sin lefnad, hon afled nära sjuttioårig, bibehöll hon mycket af sin skönhet och alltid sitt spirituella sätt. De nattsvarta lockarne grånade icke. Ännu på

dödsbädden voro de sig lika som den tid, då hon bedårande skön dansade på hofbalerna i Florens och Neapel.

Balkavaljererna äro de flesta officerare. En och annan äldre af kaptens och majors rang bär utom svärdsstjernan tapperhetsmedalj, ofta i förening med en eller flere utländska ordnar. Dessa officerare hafva deltagit i fälttågen 1808 och 1809 samt i kriget mot Napoleon i Tyskland 1813, kriget mot Danmark och det korta fälttåget i Norige 1814. De ha naturligtvis mycket att berätta från fälttågens dagar och anses som mycket intressanta personligheter. Så se vi ett yngre slägte af ståtliga militärer utan stjernor och band och, märkligt nog efter nutidens uppfattning, många utan stadigt hemvist. Dessa lefva så fort mötestiden slutat som vagabonder, draga af till släktingar, vänner och kamrater och gästa fjorton dagar här, en månad der och ett par månader der o. s. v. Och öfverallt äro de välkomna, ja det betraktas som en verklig heder att hafva någon af de unga männen hos sig.

Dessa voro, i synnerhet der de qvarstannade någon längre tid, ofta till god nytta. Utan kontant ersättning voro de nemligen mycket användbara att se efter arbetsfolk, biträda vid bokföring o. d. och alltid voro de villiga att göra resor, när så behöfdes. De flesta voro ifriga jägare, och villebråd saknades ej gerna i ett hus, som gästades af subalternsofficer. Vid wistbordet voro de passande, och familjens aftoncirklar blefvo intressanta. De unga männen hade ju så mycket att berätta, både från kamratlifvet och exercisheden och från de skilda orter, de gästade. De unga döttrarne voro förtjusta öfver att ha kavaljerer på bjudningar och promenader, och guvernanterna, ja de

rent af vantrifdes på sådana ställen, der ej herrar löjtnanter gästade.

De unge männens uppträdande var i allmänhet mycket korrekt. Alltid voro de artiga, tillmötesgående och tacksamma. Aldrig hörde man en ung officer klaga öfver maten, kosthållet månde varit så tarfligt som helst. Och i hvardagslag lefde man mycket enkelt på den tiden, och ej gjordes den ringaste affär deraf, att en löjtnant kommit i huset. Det vankades sill och potatis om morgonen och vattengröt och mjölk till qvällen, äfven om gästen var en grefve med anor från medeltiden.

Hederskänslan var i allmänhet starkt utpräglad hos de unga männen. Sina gynnare och vänners fruar och döttrar betraktade de som »heliga ting». Litet flirtation fick komma i fråga, men ej något ömmare förhållande förr än man friat och fått ja. Men som en löjtnant på den tiden ej gerna kunde gifta sig utan en försvarlig hemgift, och det då som nu ej var godt om rika flickor, så var naturligtvis en hel massa till äktenskap ledig.

Det låter nu rent af otroligt att höra, med huru litet en ung fattig officer kunde draga sig fram. Lönerna voro grufligt små, och många fingo, i och för de lagstadgade ackorden, vidkännas ej så obetydliga årliga afbetalningar. Mer än en löjtnant fans, som från det mötet slutade till det ånyo började, blott hade en femtio riksdaler banko till sitt enskilda behof. Uniform var han naturligtvis tvungen att hålla sig, och denna proper, men den civila drägten kunde utan anmärkning vara så enkel som möjligt. Många officerare gingo derför så i sön som söcken med hemväfda kläder af vadmal eller i sommartid af bom-

ull eller annat tunnt och billigt tyg. Svart högtidsdrägt behöfde ej officern den tiden.

Att uppföra sig opassande å en bjudning eller bal var något som ej gerna kunde komma i fråga, ty kamratandan var mot dylika förseelser mycket sträng. Men om en officer var i en stad och der under efter ett gladt lag förde oväsen och råkade i slagsmål med gesäller eller handelsbetjenter, det ansågs vara en bagatell, som man ej borde mycket tala om.

Flere af dessa vagabondofficerare lefde dock ej alldeles för dagen, utan tänkte äfven på framtiden. Den ståtlige baron Örnhufvud, som nu på den stora Grimstorpsbalen är en af de förnämsta lejonen, han drager kring med egen häst och karriol, om vintertiden i släda. I karriollådan har han sin uniform och sin lösegendom. Hästen byter han bort många gånger om året och alltid tjenar han något vid hvarje byte. Vinsten tager han noga till vara och för den köper han en kalf här en annan der, en lamunge, en tacka o. s. v. ja, på ett ställe har han till och med en fölunge.

Denne senare, jemte kalfvarne och fåren, växer till enligt naturens lagar, och när herr baronen ändtligen blef kapten och fick boställe, så hade han visserligen ett grufligt besvär med att få tillsammans alla sina kreatur och får, men så hade han ock utan skuld nästan full uppsättning i både stall och ladugård.

I riddarsalen å Grimstorp se vi, stödd mot en af dörrposterna, en temligen korpulent löjtnant stå och med lifliga ögon taga hvimlet i betraktande. Han är mörklagd, och ett par ansenliga testar af det svarta håret falla ned öfver pannan. Hans namn är Wilhelm von Braun, skalden, hvars

poem den tidens flickor aldrig läste, men hvilka de dock så förunderligt godt alla kände till. Han är ej med i dansen, men tyckes af den dock vara mycket intresserad, kanske han söker ämne till sin sångmö, och här har han huldgudinnor nog. Damerna tyckas alla vara mycket intresserade af skalden. Många sända honom brinnande ögonkast, hvilka tyckas uppmuntrande säga: sjung om mig en liten visa, jag skall ej bli ond.

Braun vistades denna vinter i Lidköping. En skaldebroder har han på festen. Denne är honom mycket olik. Han är lång och gänglig. Denna afton tyckes han fattats af en verklig passion för dans och flickor. Han är ock ständigt uppe i den yrande hvirfveln, han älskar detta sorts sinnesrus, den vilde, obändige Sommelius »Beppo», hvilken under denna tid gästade sin vän Bartholdy å Fenerslunda och derifrån kommit på besök i Grimstorpsorten.

Nu svängde han muntert om med vackra, lifliga flickor, såg djupt in i deras ögon och värmde sig vid den strålande glöd, som stundom skänktes honom tillbaka. Han var ju redan en känd skald, hvars diktarskap öfverallt mottogs med hänförelse. Alla hade läst hans »Vallmoknoppar», och skildringarne från den store Napoleons tid.

»Vakna Manfred tiden lider,
Morgonsol oss nya strider
Ger och öka minnena.
Nya dagen skall oss skänka
Friska lagrar blodbestänkta,
Blanka hederskorsena.»

Denna och dylika versar ur skaldens arbeten kunde de flesta på den tiden utantill, och ingen må undra på, att de unga damerna voro särdeles

intresserade af den frihetsälskande, storslagne unge mannen, som kunde dikta sådane vackra saker och dertill dansade så ifrigt och väl.

Sin »blixtrande klinga» hade han stält ifrån sig. Nu var hon ej längre älskarinnan, hon glömdes för soliga leenden och brinnande blickar, erhållna under yrande dans. Några år derefter låg skalden blodig, blek och kall på Dybböls valplats med sin blodiga klinga i handen. En hel junidag hade han då varit i en helt annan dans, som han kort förut besjungit i en odödlig dikt, ur hvilken vi här citera följande strofer:

»Hell dig min blixtrande klinga,
På valplatsen skola vi svinga
I ringdans du, döden och jag?»

FJERDE KAPITLET,

Handlar om något som alla utom friherrinnan kände till; om uppträden och hvad öfverstelöjtnanten måste utstå för att undvika skandal och om friherrinnans gudaktighet och hastiga omvändelse.

Vår Olsforsfriherrinna sitter ännu, ehuru det är rätt långt lidet på aftonen, qvar på samma plats. Och hvarför skulle hon ej det? Hedvig och kaptenen på Storeberg måste lemnas helt och hållet åt hvarandra, det blir ju intet, nej alls intet resultat eljest, så hade hon ju resonerat.

Musiken tystnade. En dans var sålunda slut, och in till det förnäma sällskapet kom den ännu rätt unga, alltid charmanta majorskan Arnhjelm varm och echaufferad. Hon satte sig i en ledig fåtölj och lutade sig bakåt så långt görligt var och fläktade derunder med solfjedern ifrigt

sitt upphettade ansigte och utropade: O, min Gud hvilken dans! Och hvilken kavaljer sedan!

— Hvem var den guddomlige, om jag får lof att fråga min charmanta vän? sade friherrinnan.

Den tappre löjtnant Amsberg, riddaren af hederslegionen, innehafvaren af medalj för tapperhet i fält, balens hjelte! utropade majorskan.

— Löjtnant Amsberg — är — är han hemkommen? — frågade friherrinnan med tonvigt på hvarje stafvelse.

— Jo visst, vet du ej det Elisabeth?

— Nej, derom var jag alldeles okunnig. Han hade erhållit en svår blessyr och troddes bli lam, det har jag hört och äfven att det troddes han skulle stanna i Algier och der få någon civil befattning.

— Prat alltsammans, utom det att han varit sårad. Nu är han hemma lifs lefvande, frisk och kry, det måtte jag bäst veta, som nu dansat med honom.

Friherrinnan frågade ej vidare. Hon satte sig högre upp i soffan och sökte se ogenerad ut, medan hon en stund samlade tankarne efter den så plötsligt erhållna stora nyheten.

Derpå steg hon upp och drog i vredesmod, under ett grufligt frasande i alla sina kjortlar, från förmaket ut i balsalen, der hennes flammande ögon fåfängt sökte upptäcka dem, hon ville träffa.

— Nej, kunde väl tro herrskapet håller sig undan, sade hon för sig sjelf och begaf sig genom salen till de på andra sidan belägna rummen. I ett temligen afsides liggande fann hon dem, inbegripna i ett lågmäldt samtal.

Hedvig ryste vid modrens annalkande. Genast steg hon upp och gick henne tillmötes.

— Kom sade friherrinnan! — och utan att bevärdiga den förre adjutanten med ett ord, en blick, drog hon Hedvig med sig.

För Hedvig var ej annat val än lyda.

Mor och dotter följdes åt genom en fil af rum. Vid ett spelbord satt öfverstelöjtnanten. Förargad lade han korten från sig och steg upp.

— Hvad är det du vill Elisabeth? frågade han.

— Jo, det skall du snart få veta, blott jag får tala vid dig enskildt, menade friherrinnan, och derpå följdes herrskapet till ett af afklädningsrummen.

— Vet du af att Hedvigs förförare är här, har träffat henne, har dansat med henne, kanske kysst henne? utbrast friherrinnan.

— Elisabeth du borde blygas, skämmas, tala om Hedvigs förförare — — — svarade öfverstelöjtnanten häftigt.

— Visste du af, att Amsberg var här? afbröt honom friherrinnan och stampade med foten i golfvet.

— Ja nog visste jag det!

— Och detta har du icke omtalat!

— Har ej Amsberg rättighet att vara här, lika väl som vi?

— Jo bevars, gerna för mig, menade den oresonliga frun, men vi och han dväljas icke under samma tak; nu resa vi hem, det är så mycket du vet, min gubbe lille!

Ja nog ska vi resa, men likvisst ej förr än andra, vi ha ej rättighet att ställa så till för oss, att folk ska få att prata. När supén är slut, så resa vi, jag måste ju vara hemma i morgon.

Öfverstelöjtnanten var denna gång fullt bestämd och lät sig icke öfvertalas. Ej ens friherrinnans stampning i golfvet och utrop — jag

befaller! — kunde åstadkomma någon ändring. Då föll hon naturligtvis i hysterisk gråt och behöfde en stund alla Hedvigs dotterliga omsorger för att blifva åtminstone någorlunda som förut. Nedslagen, förkrossad intog hon åter sin plats i soffan och skylde på en förfärlig migrän. Det enda som tycktes lugna henne var, att Hedvig ständigt höll sig i närheten, derunder troget uppvaktad af kaptenen på Storeberg.

Strax efter supén tog Olsforsherrskapet afsked, ehuru yrvädret, som under några timmar på förnatten så godt som afstannat, åter utbrutit med full styrka. Nästan alla familjefäder hade på värdfolkets enträgna anhållan beslutit att qvarstanna, tills det blef full dager, till att börja med. Öfverstelöjtnanten sade, som sanningen var, att tjensten bjöd honom resa, och hans fru, hon ville partout i väg. Vi måste resa, utropade hon till alla — måste, måste, hurudant vädret än är.

För grefve Rieben var nu ej annat att göra än att låta Olsforsarne resa. En kronofogde, en läkare och en prest, hvilka samtlige äfven hade tjenstebefrättningar, lagade sig likaledes i ordning, men de öfrige balgästerna ämnade stanna qvar.

Vädret var ock förfärligt, det stormade fruktansvärdt och snön yrade i oerhörda massor.

Friherrinnan kunde ej underlåta tycka att det var hemskt, när hon kom ut på förstugubron och en massa snö der slog in på hennes ansigte.

— Mod, mod — Arvid! — sade hon till sin man. — Låt oss blott komma från detta ställe, denna olycksplats för mitt lugn, min frid, för min dotters lycka.

— Men Elisabeth, svarade öfverstelöjtnanten fogligt, vädret är värre än jag trodde, det är lifsfarligt att ge sig ut.

— Arvid — jag befaller! svarade friherrinnan.

— Hellre än att flere skola få nöjet bevittna ett uppträde oss emellan, resa vi, svarade öfverstelöjtnanten vredgad. Men det säger jag dig, sker olycka, bär du skulden.

Under cirka en qvarts mil gick det rätt bra. Man hade medvind och detta var ju en god sak. Men så började i närheten af Nordby svårigheter, och öfverstelöjtnanten och kusken fingo gång på gång stiga af och hålla i slädarne, medan man körde in på åkrar och ängar för att på så sätt komma förbi de uppskottade, men redan öfverallt igenyrade drifvorna. Men på sina ställen måste hästarne taga sig fram genom dessa, der de ej kunde kringgås. De fingo härunder öfver höfvan anstränga sig och började snart tröttna.

Efter mycket arbete hade man hunnit öfver en half mil och öfverstelöjtnanten visste, att kunde han fortsätta blott en qvarts mil till, så komme han in i skogstrakt, och sedan skulle det ej bli svårt att nå hemmet.

Ett stycke från Nordby var ett svårt pass med stenmurar å ömse sidor. Här var otänkbart att komma in på gärdena. Hästarne måste sålunda ånyo göra en kraftansträngning. Det tycktes äfven gå bra till en början, ty öfverstelöjtnantens hästar voro starka och välfödda djur. De slogo sig fram ett godt stycke, men plötsligt stannade öfverstelöjtnantens Brunte. Han gjorde, efter en stunds paus, åter de mest energiska försök att slå sig fram, men när han märkte det var ogörligt, så slutade han upp, hängde hufvudet och blickade tröstlöst mot husbonden, och den blicken sade: slå mig ej, jag har gjort, hvad jag förmått, nu förmår jag ej mera.

Öfverstelöjtnanten var ingen djurplågare och kände föröfrigt sin Brunte alltför väl för att icke inse, att när han nu uppgaf försöket att vidare framtränga i den djupa snön, som stod honom högt mot bringan, så var det ock omöjligt.

Ja nu Elisabeth, sade han helt lugnt till sin hustru, nu sitta vi fast här och kunna ej komma vidare, förr än vi få hjelp af snöskottare. Jag måste sjelf söka hjelp, ty kusken är i natt ej att lita på. Han har tagit sig för mycket till bästa, det har jag flere gånger med ledsnad märkt under färden. Till närmaste by är nära en qvarts mil och sålunda måste ni i tvenne timmar hålla ut på denna förfärliga plats. Gud hjelpe er härunder!

Ej ett förebrående ord kom öfver hans läppar, ehuru han inom sig ej kunde undgå känna en ej ringa bitterhet deröfver, att han för skandals undvikande af sin hustru blifvit tvingad till denna nattliga färd.

Friherrinnan, huru stolt och morsk hon än syntes vara, var allt utom hjeltinna. Hon var rädd och feg, och hade under färdens sista timme bittert börjat ångra sin häftighet vid afresan från Olsfors och sin ifver att komma i väg från Grimstorp. Men i det längsta ville hon naturligtvis hålla kontenansen. Men nu, när hon på en gång insåg farans hela vidd, blef hon alldeles utom sig, hon började bittert gråta och jemra sig, allt under det hon ropade: Arvid, Arvid, lemna oss icke!

— Jag är ju tvungen för att rädda edra lif, svarade öfverstelöjtnanten, som just i detsamma afkastat sin pels och nu vadade af till Hedvig. Raskt lyfte han flickan ur slädan och bar henne

fram till modren och satte henne på den plats, han lemnat.

Sedan svepte han fällar och schalar tätt om de sina och bredde slutligen sin pels öfver dem båda.

— Varen nu vid godt mod, sade han derefter. Gud vare med eder!

Sedan öfverstelöjtnanten aflägsnat sig, blef friherrinnan snart alldeles utom sig. Hennes belägenhet var ock ganska kinkig. Drifvans höjd ökades för hvarje minut. Af Brunte såg hon snart ej mer än ryggen och den yrande snön började fruktansvärdt lagra sig i slädan och deromkring. Kölden var tillika rätt bitande, och stormen pinade igenom både pelsplagg och annat. Friherrinnans bastanta lemmar började skälfva af frosskakningar.

Nu blef hon alldeles förkrossad och med döden för ögonen, som hon trodde, började hon för första gången på många år att bedja till den som makten hafver öfver väder och vind. Hon gastade och skrek som en väckelsepredikant å ett frälsningsmöte i våra dagar.

Hedvig sökte trösta henne, men för hvarje gång blef det etter värre.

— Bed, bed, bed min flicka, min Hedvig, min enda älskade dotter, bed till din Skapare, att han hjelper mig och dig ur denna förfärliga belägenhet! — skrek och jemrade hon sig.

— Åh kära mamma, det är väl ej så farligt heller, inte förgås vi på ett par timmar. Pappa kommer nog snart och har karlar med sig och sen — — —.

— Din fader, min Hedvig, din älskade fader, min älskade make, min Arvid, han ligger kanske stel och kall i någon drifva. Han har uppoffrat sig för oss — min oförgätlige make!

Modrens förtviflan upprörde Hedvig, äfven hon brast i högljudd gråt och veklagan.

Nu blef friherrinnans stolta sinne om möjligt ännu mera förkrossadt.

— Hedvig, Hedvig min enda älskade dotter, klagade friherrinnan, nu med döden för ögonen -- med döden i mitt redan mer än till hälften stelnade hjerta ser jag lifvet med helt andra ögon än förr, jag erkänner nu, att jag icke handlat rätt mot dig, du har ej för mig fått följa ditt hjertas böjelse, jag har förbannat och föraktat den man du älskade, emedan jag åt dig utkorat en annan, som var rik på detta jordiska goda. Viktor Amsberg, det erkänner jag nu, är visst icke någon dålig man, han är en redbar och tapper karl, som säkert har god framtid. Jag borde något tänkt på min Arvid, min oförgätlige Arvid, som nu kanske redan är död, under uppfyllandet af sina pligter mot mig och vårt barn, borde tänkt på, när han lika fattig som Amsberg kom och begärde min hand. Och det säger jag dig Hedvig, skulle jag, mot all förväntan, blifva i denna förfärliga ovädersnatt frälst och än en gång få skåda Guds klara sol så, så fort jag träffar Viktor Amsberg, helsar jag honom som min måg!

— Gör mamma verkligen det! — svarade Hedvig med sin mjuka flöjtstämma, som genomskar stormens rytande.

— Ja bestämdt och säkert, när hörde man någonsin Elisabeth Hejkenstam, född friherrinna Bruncrona, återtaga sitt ord!

Hvad det beträffade, så hade nog Hedvig hört detta många gånger, men nu i dödsnöd, som hon visste att modren trodde sig vara, hade

hon skäl för antagandet, att försäkringen komme att följas.

— Mamma, mamma! utropade hon derför, Gud låte oss få lefva!

— Kära barn, ja ack, ack — men hopp finnes dock icke! — O, min Gud, hvad jag fryser!

— Gudskelof ni lefver fru friherrinna, hördes en röst invid.

— Viktor! utropade Hedvig och reste sig i slädan med utsträckta armar. Det var ej utan, att jag väntade dig!

— Min måg! utropade friherrinnan.

— Hedvig, hörde jag rätt? — frågade adjutanten.

— Ja, ja, mamma har nu på en stund fått andra tankar, tack vare — — —

— Min måg! — utropade åter friherrinnan.

— Låt oss ej tala om den saken nu, svarade löjtnant Amsberg muntert, nu skola vi endast tänka på att få er välbehållna från denna farliga plats och sedan åter till Grimstorp igen. Der skola ni snart bli varma och krya igen. Se här fru friherrinna här är något som värmer. Drick, och gif sedan flaskan åt Hedvig!

— Tack, tack, tusen tack! — svarade friherrinnan ytterst vänligt, men Viktor Amsberg, säg mig, hvar är min Arvid, min oförgätlige Arvid!

— Åh, med honom är ingen fara, menade löjtnanten. Mötte honom ett godt stycke härifrån, då jag kom åkande och hade tvenne karlar med mig från närmaste by. Snart är han här. Och nu, han vände sig till sina följeslagare, raska tag!

Karlarne hade snöskoflar med sig. Sjelf medförde Amsberg en och en dito till kusken. Med all ifver började man rödja undan snön. Det var visserligen ett strängt arbete, men gick

gjorde det. När öfverstelöjtnanten återkom till det fruktansvärda passet mellan de höga stengärdesgårdarne, voro hästarne redan befriade, vända och utfartsväg röjd.

— Aldrig skall jag glömma den tjenst, ni gjort mig och de mina! utropade öfverstelöjtnanten.

— Ingen tack, herr öfverstelöjtnant, svarade Amsberg, blott en liten återtjenst för Er vänlighet mot mig förr i tiden.

— Nu taga vi vägen öfver Skogsby, den är visserligen något längre, men småskog finnes i den trakten så godt som öfverallt, hvadan der ej är så svårt att komma fram, menade Amsberg.

Det var ett godt förslag, tyckte öfverstelöjtnanten.

Löjtnant Amsberg begärde få taga Hedvig framför sig i sin kappsläda, och ingen af föräldrarne satte sig deremot.

De unga reste nu först, efter kom kusken med de båda karlarne och sist öfverstelöjtnanten med fru.

FEMTE KAPITLET.

Handlar om nattvak, kortspel och dryckjom; om en präktig kamrat; om sömniga skönheter; Hedvigs drömmar och trasiga baldrägter; om öfverstelöjtnantens tal och friherrinnans hjertlighet samt slutligen hvad »Beppo» sade vid affärden.

— Viktor, Viktor! utropade Hedvig, när hästen kommit ur drifvorna och ystert åter ilade mot det ståtliga Grimstorp, aldrig, aldrig glömmer jag den här färden! — Och så slog hon armarne

om hans hals och kysste honom. Och derefter började hon skämtsamt berätta om modrens »omvändelse».

På vägen öfver Skogsby var, som Amsberg förmodat, betydligt lättare att taga sig fram. På sina ställen måste dock de medföljande karlarne stiga af och rödja väg. Vid fyratiden på morgonen var man åter vid Grimstorp, der balen ännu ystert pågick. En och annan äldre gäst hade af det förekommande värdfolket blifvit anvisad hvilplats i dertill ändamålsenliga rum, men all ungdomen hade fast beslutat att, när det ej gerna var tänkbart att resa, dansa till ljusan dag och kanske än längre.

Det återvändande Ölsforsherrskapet mottogs med stormande jubel och omhuldades på alla sätt. Friherrinnan fick åter plats i sitt soffhörn och ombonades med schalar. Och invändigt upptinades hon af varm buljong och hennes man med het punsch. Hedvig och Amsberg blefvo snart varma under yrande dans.

Balen fortgick till kl. 8 på morgonen, men afstannade den som af sig sjelf, när dagen började titta in mellan gardinerna. Man drog sig in i smårummen och sökte med prat och glam i mindre kotterier fördrifva den, efter den långa nattens ansträngningar, uppkomna dåsigheten och trötthetten. Många ville sofva och sökte hviloplats hvar sådan kunde erbjuda sig. Så intogo flere damer beqväma ställningar i fåtöljer och soffhörn och sökte insomna, något som äfven lyckades för en och annan. En massa unga herrar tog osin tillflykt in i grefve Riebens enskilda rum, der de på det angenämaste sätt fördrefvo tiden med kortspel och dryckjom. Här var det ett buller, talande och hurrande som rent af var

bedöfvande. Häftigast var kanske oväsendet i den krets der Vilhelm von Braun, för tillfället upprymd, förde ordet.

Sommelius var med i laget, men sade knappast ett ord. Han hade blifvit trött på både vin och qvinnor, menade han. Dansen var slutad, han hade nu intet egentligt att göra, flickorna behöfde ro och han med, men hvar söka hvilan bland all denna oreda. Han drack sitt glas i botten och satte sig sedan dyster och tankfull i ett hörn och tänkte, utan att lyssna på all skaldebroderns satir och qvickheter, på någon ny storslagen, fantastisk dikt.

Viktor Amsberg satt länge invid sin Hedvig och samtalade med henne om de gångna åren, under hvilka han från henne måst vara skild. Hon var något trött af nattvak, strapatser och äfven sinnesrörelse och han lemnade derför henne ensam, sedan han ömt svept en schal öfver hennes blottade skuldror.

I ett af de af kavaljererna uppfylda rummen sammanträffade han med regementskamraten, kaptenen von Hennerich.

— Jag vill ha några enskilda ord med dig, min tappre vän! sade kaptenen.

— Gerna, svarade Amsberg.

— Du vet mycket väl, började kaptenen, att jag länge hyst en platonisk kärlek, ja egentligen har det ej varit annat, för Hedvig Hejkenstam och jag vet det varit hennes föräldrars lifligaste önskan, att jag skulle bli måg i huset, men jag har tydligt insett, att Hedvig varit djupt fästad på annat håll, jag har gissat hvilket, och under sådana omständigheter kan du lätt tänka dig, att jag ingalunda velat vara henne besvärlig, velat störa hennes lugn och lycka.

— Jag har i natt tyckt mig märka, att du håller henne lika kär som före din afresa från fäderneslandet, och är det så, så skulle jag känna mig mycket lycklig, om jag kunde stå er till tjenst, vara med och skapa er lycka. Du är nu en berömd man inom armén, du kunde lätt komma in vid någon af generalernas staber eller få tjenstgöra i kommandoexpeditionen, men tro mig, du för som gift man ett angenämare lif i hemorten. Du vet, att jag har en egendom, Flänstorp, några mil härifrån. Den 14 mars nästa år är arrendetiden slut och arrendatorn som blifvit en förmögen man, flyttar då till egen gård. Du skall få arrendet på samma vilkor som han, jag vet, att du är ganska erfaren i ett jordbruks skötsel. Af inventarier får jag naturligtvis hjelpa dig med hvad som kan fattas dig. Går du in på mitt förslag, så kom till mig endera dagen och underskrif kontraktet.

— Ärlige vän, sade Viktor Amsberg, rörd af kamratens granlaga vänlighet. Aldrig kan jag nog tacka dig, jag är nu så lycklig, så lycklig! Hedvig är min, och hennes föräldrars samtycke vet jag mig nu äfven ega. Men huru jag, för min fattigdoms skull, kunde bli gift — det var en gåta, som du nu så ädelt löst.

— Vet du Hennerich, strax i början af denna bal, sade Hedvig till mig: Du skall få se, att kapten von Hennerich blir vår bäste, vår ädlaste vän, han vill mitt sanna väl.

— Sade Hedvig det! utropade kaptenen, under det hans anlete lyste af vänlighet och tillfredsställelse.

— Ja, det gjorde hon, svarade Amsberg och slöt vännen och kamraten i sin famn.

— Gudskelof, vi ha god kamratanda vid vårt regemente sade kaptenen, den är helig för mig, och det är *den*, du skall tacka. Lefve kamratandan! ropade han derpå och förde vännen med sig till ett bord.

Denna stora nyhet måste Viktor Amsberg delgifva Hedvig. Hon lyssnade till hjertevännens berättelse som ett godt barn till en saga, förnöjd och leende.

— Det här måste pappa genast få veta, sade hon och sväfvade lätt som en elfva genom den långa filen af rum, för att uppsöka fadren. Amsberg följde efter.

Så blef det en stunds hviskande samtal med öfverstelöjtnanten och derpå gick denne för att uppsöka sin fru.

— Ja, nu Hedvig, sade Viktor Amsberg, nu tyckes ju allt vara klappadt och klart; så underligt, — som en dröm.

— Ack ja, så underligt, så underligt, svarade Hedvig.

— Men Viktor det är väl sanning, det är väl verklighet allt detta — det är väl ej någon dröm? — Jag tycker att hela natten, hela morgonen med alla dess skiftande öden, är som en dröm.

— Ja, Hedvig, nog blir denna natt för oss i alla tider en skön dröm, men allt är dock full verklighet.

Han tryckte hennes hand.

Vid elfvatiden framdukades i riddarsalen en riklig frukost för alla de gäster, som till följd af det ännu pågående yrvädret måste qvarstanna.

Aptiten var god och sinnesstämningen den briljantaste. Det låg något af äfventyr i det hela, ett äfventyr gemensamt för alla.

Officerarne ståtade ännu i sina paraduniformer och de flesta af damerna i sina decolletterande drägter, hvilka dock nu, dagen efter, i allmänhet ej togo sig så väl ut, nedskrynklade och sönderrifna som många voro. Men hvad gjorde nu det, sinnesstämningen var glad och dagen var glad, hur kusligt det än var utanför.

Konversationen var betydligt friare än vanligt till följd deraf, att många af herrarne efter rumlet på morgonen, voro mer än lofligt upprymda. Men nu för tillfället gjorde detta ingenting, damerna voro öfverseende. De voro ju på äfventyr allesammans.

Friherrinnan hade fått sofva några timmar och var derför temligen uthvilad. Någon skada tycktes hon ej lidit under de för henne så hemska stunderna i snödrifvan. Hon var nedlåtande mot alla och märkvärdigt mild. Öfverstelöjtnanten hade ej sofvit om natten. Mot vanan hade han varit med i den bachanaliska yran i grefve Riebens enskilda gemak och var nu, äfven han, något upprymd af vin och glam. Hjertegod som han alltid var, framlyste dock detta aldrig så tydligt som när han fått ett glas öfver det vanliga måttet. Då ville han taga hela verlden i famn.

Nu var han dertill lycklig och glad öfver att allt gått så väl derute i snödrifvan, ingen af hans närmaste tycktes ha, tack vare Amsbergs rådighet att skynda efter, tagit någon skada och så hade han ju erfarit, att hans Elisabeth i en hast fått andra tankar rörande Hedvigs hjerteangelägenheter och att Hedvig hade verklig utsigt att snart bli gift med den hon älskade.

Vid frukostbordet kunde han omöjligt tiga med hemligheten. Vid deserten fattade han ett

glas och ställde sig i position, alldeles som förr i verlden framför fienden vid Roslau och Dennewitz.

— I gevär! ropade han, som om han suttit på tjenstehästen å exercisplatsen. — Officerarne behagade skyldra med sina värjor och fatta glasen med den lediga handen.

— Mina damer och samtlige herrar! — fatten glasen och tömmen dem till sista droppen perlat slut, till lycka och välgång för min och min Elisabeths älskade dotter, Hedvig Elisabeth Charlotta och hennes adjutant, min tappre löjtnant, riddaren af hederslegionen och innehafvaren af franska guldmedaljen för tapperhet i fält, Viktor Amsberg. De båda ungas väg till kullerstolarne i kärlekens tempelgård, har hittills gått i åtskilliga bugter och Viktor Amsberg har derunder måst göra en flankmarsch ända ned till Afrika. Men genom möda och strid vinnes ock en slutlig seger, det veten i bäst, ni mina gamle vapenbröder, som varit med och betvingat den store Napoleon, besegrat Danmark och Norge. Viktor Amsbergs sista batalj för sin Hedvig stod i natt i en snödrifva på andra sidan Nordby. Tack min blifvande måg för den kampanjen. Mitt herrskap — de nyförlofvades skål!

— Hedvig Hejkenstam och Viktor Amsberg, ropades i korus och alla officerarne saluterade med sina värjor.

Derpå anförde general Adlercreutz i egen hög person, med värjan i hand, hurraropen.

— Slit henne med helsan! ropade Wilhelm von Braun, när han klingade med Amsberg.

— Min måg! utropade friherrinnan Elisabeth och slöt Amsberg i sin storartade famn.

Aldrig förr hade inom Vestergötlands landamären en förlofningsskål blifvit så entusiastiskt

drucken. Båda kontrahenterna voro ju ock mycket omtyckta och värderade, sina många vänners verkliga gunstlingar. Amsberg måste hissas och derefter på vännernas axlar under det mest frenetiska hurrande, bäras kring riddarsalen, och Hedvig bars omkring i »guldtstol».

Under allt detta oväsen försvann Wilhelm von Braun och Sommelius »Beppo».

Skalderna stränga sina lyror, sade den sköna friherrinnan Gyllenhaal.

Om en kort stund voro de båda poeterna åter i riddarsalen och uppläste hvar sitt qväde till skön Hedvig och Viktor Amsbergs ära och lycka. Brauns var lekande och humoristiskt, Sommelii deremot högstämdt och allvarligt.

Mot middagstiden bedarrades snöstormen. Folk utsändes åt alla håll för att rödja väg. Vid tvåtiden lemnade på en gång alla balgästerna Grimstorp. Det stora slädtåget skulle öppnas af Viktor Amsberg, som iförd sin uniformskappa satt i sin lilla kappsläde med Hedvig framför sig.

Löjtnant Sommelius stod invid och sade till vännerna.

— Efter mödor och strid faren ni nu jublande ut i verlden, till lugn och ro i solskensglans, men mig kommer ingen lycka att följa, ingen frid, ingen maka kommer någonsin att slå sköna, mjuka armar om min hals. Min brud har jag dock vid min sida — han slog med handen mot värjfästet. — Jag hoppas att länge det icke skall bida, innan jag på någon valplats med henne och döden får min bröllopsdans.

Hedvig hade härunder vändt sitt rosiga anlete mot honom och utbrast: Men om jag nickar mot er vänligt som Hildur, kan ni ej ens då slå bort edra dystra tankar.

— Hjelper icke, svarade skalden.

— Ni är ohjelplig, skämtade Hedvig.

Klatsch, ljöd det i smälltofsen på Viktor Amsbergs piska och som en hvirfvelvind bar det pinglande af genom Grimstorps ekallé.

En "dejelig spis".

(Efter en svensk frivilligs berättelse.)

Min kapten, de P., var en tapper och sträng herre. På Als hände mig våren 1849 en stor ära, jag fick samma qvarter som han. Naturligtvis hade han en kammare för sig. Trumpetaren Lund och jag logerade i ett kontor midt emot i samma förstuga. I gårdens lador och i de närmast belägna gårdarne kantonerade kompaniet.

Hur kaptenen hade det med kosthållet vet jag ej rätt, men att Lund och jag ej mådde för väl, det minnes jag godt.

En middag satt trumpetaren och jag i köket och slefvade i oss sluring, en rätt af surbröd kokt i sur dricka.

Trumpetaren lade från sig träskeden, grimaserade och tittade på mig.

— Hör du svenske man, sa han, tycker du om den här dieten.

— Nä—ä—e, den är allt jemmerlig, sa jag.

— Vill du ha annan proviant? sa han.

Det var ju sjelfklart, att jag det ville.

— Kom! sa' trumpetarn, och så gingo vi från sluringsfatet direkt in till kaptenen.

— Om permission herr kapten! sade trumpetaren och gjorde ett bastant ställningssteg.

Ändamålet! röt kaptenen.

— Visa svensken Nordborgs slott.

— Jaså, Lund ämnar bli chef för den expeditionen?

— Ja, herr kapten!

— Men då spår jag, att hvarken han eller svensken kommer till Nordborg. Ni stanna någonstädes under vägen. Lund är en skälm, en äkta gatpojke är han.

Vi försäkrade båda att vår fulla afsigt var besöka nämnda slott och att vi på qvällen skulle vara åter.

Och permission fingo vi, tack vare Lunds vältalighet och ifriga försäkringar om ett anständigt uppförande.

När vi gått en qvarts mil eller så, stannade Lund vid en större bondgård.

— Nära boet kniper räfven inga höns, vet du det gossen min, sade han. Häromkring må vi se till om vi kunna finna något passande. Gå in och prata med folket du, medan jag slår mina lofvar. När jag hvisslar så här, du vet, kommer du ut.

I gården träffade jag både karlar och qvinnfolk och orerade värre om krig och fred. Det var vänligt och snällt folk, som bjöd på bränvin och »rullepölse».

Om en stund hörde jag kamraten hvissla, och så träffade jag honom bakom trädgården. Under kappan hade han en vederbörligen nackvriden, präktig tupp.

Ej långt ifrån låg ett tegelbruk. — Fort dit, kommenderade trumpetaren.

Vid bruket sade vi naturligtvis, att tuppen var köpt. Lund smorde in honom i ett lager af lera och så stektes klumpen vid sakta eld. Sedan tackade vi bruksfolket för treflig samman-

varo och begåfvo oss hem fram mot aftonen. »Provianten» slängdes under en säng, hvarifrån den skulle framdragas sedan det blef tyst i huset.

Kaptenen hörde våra steg och genast blefvo vi kommenderade in.

— Hurudant såg det ut i Nordborg? frågade han mig.

Det var ej godt besvara den frågan.

— Jo-jo-jo — der var — der var — vackert.

— Jaså, der var vackert!

— Ja, herr kapten!

Trumpetaren ville hjelpa mig, han kände godt till de »lokale förhold», hvad platsen beträffade.

— Lund tiger! röt kapten de P.

Sedan måste jag på förnyad befallning berätta. Jag drog till med en skildring, pratade om ett stort hvitt hus, om vackra trädgårdar, parker m. m.

Nog, menade kaptenen. Ni ha ej varit i Nordborg, det är visst. Hvad ha ni haft för er?

Nu berättade Lund att vi verkligen gått åt Nordborg till, men så hade vi kommit till ett så artigt ställe, der man bjudit på både bränvin och rullepölse. Här afbröt honom kaptenen med förklaringen, att han mycket väl förstod sig på knektar och att han tydligt kunde finna, att svensken fått både bränvin och rullepölse, men att Lund varit i saknad af dessa herliga förmåner och i stället, för framtida behof, företagit sig något mot krigslagarne stridande såsom stöld af höns eller dylikt.

— Nej — nej — ånej — visst inte — åh — bäste herr kapten — inte, inte! menade Lund och sökte se ut som oskulden sjelf.

Kaptenen stampade i golfvet och knackade med handen i bordskifvan.

— Stå inte och ljug för din kapten!

— Nej kapten, jag skall omtala alltsamman. De hade sådana sköna höns på den der gården och en kinesisk tupp klef midt i skocken. Kapten kan godt föreställa sig honom stekt och upplagd på bord med gurka och sås och ursäktar nog samma tankar hos mig, då jag spatserade tillsammans med kinesaren och af en händelse kom att falla öfver honom.

— Föll du öfver honom?

— Ackurat hr kapten, det var så mycket med gren och qvist i »haven».

— Och tuppen dog naturligtvis?

— Ja, herr kapten! — han dog.

— Nå hvar är han nu. Du gick väl fram till gården och berättade olyckshändelsen?

— Det vågade jag icke kapten. Vi gingo till ett tegelbruk och der blef han stekt.

— Plockad och stekt?

— Ne-ej, just inte plockad; inlagd i lera och sedan stekt.

Jaså, du kan den konsten. I arrest med dig din lymmel, och huru länge du må bli i den, det få vi se!

— Bäste hr kapten, får jag ej lof »spise» först?

Nej! det skall du allt slippa, men visa mig tuppen så jag må se, hur du burit dig åt, det der intresserar mig.

Lund gick genast efter lerklumpen, och kaptenen lade den på en stol och slog häftigt till med handen. Klumpen klöf sig och då blef man varse, att all fjedern följde med leran och den väl stekte, fete »kinesaren», låg vacker och inbjudande för såväl våra som kaptenens lystna blickar. Med stort välbehag inandades han det ljufliga

stekoset under det han betraktade några torftiga qvarlefvor från sin å bordet framsatta qvällsvard. Han fattade en knif, skar en dugtig bit, smakade på den och smackade med tungan.

Lund knuffade mig i sidan. Nu blir det nog ingenting med arresten, tänkte vi båda.

Och kaptenen skar det ena stycket efter det andra, och märkligt hastigt försvunno bitarne genom hans strupe. Så höll han på en god stund, men skjöt sedan steken hastigt ifrån sig och bad oss draga pocker i våld.

— Men jag skall ju ha arrest, sade Lund och gjorde ställningssteg.

Till svar vinkade kaptenen med handen och pekade på dörren.

Nu var det trumpetaren som passade på och tog qvarlefvorna af tuppen.

Väl åter i vår skrubb åto vi med god smak, lade oss sedan och somnade genast.

Men midt i natten vaknade vi, när kaptenen slog på vår dörr och ropade till Lund, blås, blås allarm, din kanalje!

Genom vårt lilla fönster blänkte det in och från Alssundet hördes en väldig kanonad. Lund fick i brinnande rappet fatt på sin trumpet, ställde sig i blotta skjortan på förstugubron och blåste alarmsignalen så det smattrade i alla knutar. Yrvakna, halfklädda soldater tumlade den ene öfver den andre med halmboss i hår och kläder genom log- och ladudörrar och skyndade till uppställning. Kaptenen och jag voro hastigt i kläderna. När han spände halsduken, stod han i dörren och ropade i brådskan: Stoppa det som är qvar af tuppen i tournistern och vill ni ge mig en bit fram på morgonqvisten, så är jag mycket tacksam.

Innanför pallisaden.

(Fortsättning på föregående berättelse.)

Det var just inga sköna sommardagar i början af juli 1849. Regn oupphörligt och dertill kall blåst. Ej kan man säga, att soldaterna i den tappre de Mezas brigad vore »varma i kläderna», när de från det belägrade Als öfverfördes till Fyen, men deras hjertan voro varma och klappade ungdomsfriskt under blå och röda rockar för Danmark och Norden.

Ack, hviken herrlig tid, så skön i sina drömmar och så full af entusiasm för ett enigt Norden! Hvilken himmelsvid skilnad mot den närvarande med sina söndringssträfvanden, alla gående stick i stäf mot tidens anda, som bjuder, att folk af samma stam böra förena sig till ett helt, och hvilken anda i våra dagar gjort Tyskland till verldens förnämsta makt och Italien till ett enda väldigt rike.

Jag stod vid andra lätta jägarkåren under öfverstelöjtnant v. Branner och gladde mig under sjöresan, jag liksom kamraterna, öfver att snart ånyo få gå fienden in på lifvet med bajonetten.

Seger och ära skulle vi vinna — hurra!

Så snart vi satt foten på Fyens jord, började vi sjunga:

Om Dannebrog jeg veed,
Om Dannebrog jeg veed.
Det faldt fra Himlen ned,
Ja, det faldt fra Himlen ned,
Det flagrer i vor Havn
Og ingen anden Fane har som den sit eget Navn.
Og den har Tydsken haanet og traadt den under Fod;
Nej, dertil er vor Fane for gammel og for god.
Og derför vil jeg slaaes som tapper Landsoldat..
Hurra, Hurra, Hurra!

Om härmed höllo vi på under vinkningar och slängkyssar till flickorna i byarne och gårdarne utmed vägen, ända tills vi hunnit till Strib midt emot Fredericia. Från Strib blefvo vi, under regn naturligtvis, sent på aftonen den 5:te juli öfverförda till fästningen. När vi marscherade in i den belägrade staden, regnade det äfven både bomber och granater som flammande exploderade. Vid dylikt hade vi blifvit så der temligen vana å Als, och inte tror jag att någon af oss bleknade vid välkomsthelsningen.

I staden voro mycket trupper samlade, och nu först förstodo vi meningen var, att med armén gå ur fästningen och utanför leverera belägringshären ett fältslag. Gatorna voro belagda med halm, på det bullret af kanoner och vagnar icke skulle sqvallra om att något ovanligt förehades.

Andra jägarekåren fördes mot Kongeporten, der avantgardet under de Mezas befäl samlades. Lifligt ihågkommer jag den spenslige generalen, när han, iförd en mot reglementet betydligt afstickande uniform, åtföljd af sin adjutant, den svenske kavallerilöjtnanten grefve Löwen, gick omkring bland sina trupper och sade:

»Der vill kun komme lidt ud of af plaffe (skjuta). Ville vi indgyde Fjenden Respect, maae vi gaa paa med Bajonetten, uden Skydning!»

Regnet upphörde. Himlen klarnade. Stjernor lyste fram. I öster sågs den första gryningen af den kommande dagen. Klockan blef två. »Träd an!» kommenderade officerarne lågmäldt och sade derpå med högtidliga stämmor:

— Soldater! kommen i håg, att i dag väntar Danmark seger af sina söner!

En högtidsstämning grep en hvar. Djup andakt rådde vid den gamla Kongeporten, der soldaterna stodo i mörka, gigantiska led, beredda att segra eller dö. Genom porten syntes en skymt af fältet framför. Skulle min graf redas derute i ungdomens vår, tänkte jag — nå väl an, mitt lif skall ej vara förspildt, när det offras för Danmark och Skandinavien. Jag gjorde en kort bön till Honom, som har lif och död i sin allmakts starka hand. De flesta af kamraterna gjorde detsamma. Ännu griper mig djupt stundens allvar, och min rotekamrats hafhögt uttalade ord, der han stod lutad till bön med händerna knäppta öfver geväret — — — — — — och gifve oss en evig frid, i Fadrens, Sonens och den Heliga Andas namn. Amen!

— Fremad! — ljöd det dämpade kommandoropet.

I språngmarsch satte vi af genom fästningsporten och öfver vindbryggan samt ordnade oss skyndsamt på fältet 1:sta och 2:dra lätta bataljonerna i första träffen, 2:dra jägarkåren och 3:dje och 1:sta förstärkningsbataljonerna i den andra och derpå bar det af med den originela generalen midt bland kolonnerna under hastmarsch öfver de af regnet slippriga fälten, rakt mot fiendens förskansningar.

Ett lätt töcken hängde öfver den fuktiga marken, och något hvar trodde, att tyskarne

skulle bli öfverraskade, kanske öfverrumplade i sina verk.

Men härmed blef ingenting. Komna i fiendens närhet öppnade hans vedetter eld och genast blänkte i nattens dunkel den ena eldlinien efter den andra. Kulorna pepo om våra öron. Kanonsmällarne tillkännagåfvo att karteschерna äfven gjorde sin skörd i de danska leden.

De Meza kringgick redutten vid Igumsvägen. Min bataljon och andra lätta bataljonen stormade in på de fiendtliga verken der bakom. Tyske öfversten v. Zastrow kom med hela sin brigad besättningarne till undsättning och en förfärlig strid uppkom, som kostade de båda bataljonerna mycket folk. Min chef öfverstelöjtnant v. Branner sårades, kapten Fugl, löjtnanterna Rosenstand-Goiske, Pedersen, Busch och Schested stupade, kaptenerna Scharffenberg och Wolle samt löjtnanterna Borchenius, Falbe m. fl. sårades.

Under den vilda kampen kastades mitt och ett annat kompani mot en af skansarne. Vi rusade öfver grafven, klättrade öfver pallisaderna och rände vidare fram mot bröstvärnet. En knall från kanoner och gevär skakade verket och elden slog oss rakt i ansiktet. Till höger och venster om mig föllo kamraterna.

Min gode vän trumpetaren Lund hade slängt sitt instrument på ryggen och fattat ett gevär Han och jag jemte många andra rände uppför branten. Å bröstvärnet begynte handgemänget. Just som jag gaf en fiendtlig soldat ett kolfslag i hufvudet kände jag att det var något som stack till i ljumsken och strax derpå att blod rann ned i stöfveln. En vanmakt föll öfver mig, det skymde för ögonen, men genom den dimma, som lade sig för min syn, tyckte jag mig se Lund spetsa

den fiende som sårat mig. Jag tumlade ned för bröstvärnet och blef liggande invid pallisaden. Af regnet var här vått och sumpigt. Till ytterlighet upphettad som jag var, kändes det skönt att blifva sval, vanmakten upphörde och efterträddes af en nästan ljuf mattighet. Jag låg så mjukt och lyssnade till den bortdöende striden. Stormen var afslagen. Jag hade sett Lund och hans ännu lefvande kamrater under ett hagel af kulor skynda öfver pallisaderna ut på fria fältet igen.

Österut hördes ett häftigt brak från kanoner, och gevärselden lät som ett ihållande dån. Der borta kämpade general Ryes bataljoner.

Jag hade många kamrater innanför pallisaden, både döde och sårade. Närmast låg min rotekamrat Sören Gjörupp skjuten genom handlofven. Han jemrade sig sakta.

— Hit med handen, Sören, jag vill söka hjelpa dig, hviskade jag.

Sören gjorde som jag bad och med hjelp af min halsduk och hans näsduk lyckades jag stämma det värsta blodflödet.

Mig sjelf kunde jag ej hjelpa och Sören förmådde det ej heller.

Der uppe i den stora redutten laddade tyskarne sina gevär.

Ett rassel hördes framför skansen. En anfallssignal ljöd. Jag igenkände klangen af Lunds trumpet. Så kommo då åter de våra. Nu gingo de till anfall under en eld, som lät som en ihållande trumhvirfvel. Kulorna svepte tjutande öfver mig, många träffade pallisaderna, och jag måste hålla för ögonen för att ej bli blind af all den träsplint som yrde omkring. Öfver mig dånade verkets kanoner, och tyskarnes ihållande gevärs-

smatter gjorde mig nästan lomhörd. Situationen var just icke den angenämaste, men är nu efter fyrtiotre års förlopp af synnerligt intresse att minnas.

Efter en stunds eldgifning gingo de våra hastigt fram öfver grafven och klättrade öfver pallisaderna.

— Lund, ropade jag, när jag igenkände vännen, trampa ej på mig när du hoppar ned!

— Jaså, du ligger der, gossen min, tyckte jag att han svarade, innan han ånyo satte hornet till munnen och blåste till det anfall, som bragte redutten i de danskes våld.

Just som tumultet var slut gick solen upp och dess första strålar lyste genom det fantastiska kruttöcknet in i verket och skimrade mot de segrande danska vapnen och lät Dannebrogen som blifvit planterad i stället för den tyska fanan, bländande framstå med sitt hvita kors på den blodröda duken.

Sören och jag reste oss så mycket vi förmådde, svängande våra slitna mössor instämde vi i jubelropen: »Lefve Danmark, lefve Norden, hurra!!! På verken i närheten firades samma fest. Förskansningarne voro tagna, Zastrows brigad i spillror och qvarlefverna i flykt vesterut.

Österut mot hafvet märkte jag att striden flyttades nordpå. General Ryes trupper hade sålunda äfven segrat och höllo väl nu som bäst på att kasta den vikande fienden i Ransfjorden, kunde jag förstå. Att den tappre generalen bland sina lika tappra trupper funnit hjeltedöden, fick jag sedan erfara.

Strax efter det verken blifvit tagna, föll jag åter i vanmakt och qvicknade ej vid förr än fram på förmiddagen, sedan jag blifvit lagd på en bår, och bars in till Fredericia. Der blef jag lagd i en

sal, fyld med sårade. Ånyo föll jag i vanmakt och vet ej något om, hvad som tilldrog sig omkring mig, förrän förmiddagen följande dag. Då låg på filten, man bredt öfver mig, en proklamation från konung Fredrik. — Jag läste slutorden:

— Med Kjærlighed og Taksemhed skal altid Danmark mindes dem som den 6 juli stred og blegnede for dess Ære. Min tak til alla de faldne Hjelterne og fremst bland dem general Rye.

Tårar fyllde mina ögon. Äfven min kind hade ju bleknat för Danmarks och på samma gång Nordens ära.

— Jesus Kristus, hvilkens blod du anammar bevare dig till evinnerligt lif, hörde jag en högtidlig stämma yttra strax till höger om mig.

Jag såg upp. En prestman i full ornat stod vid en soldats bädd och berörde hans läppar med den heliga kalken. Jag såg på soldaten och kände en smärta i bröstet.

Denne var trumpetaren Lund, som man funnit i redutten dödligt sårad af flere bajonettstygn.

— Farväl, gossen min! sade jag för mig sjelf, i det jag sammanknäppte händerna och brast i gråt.

Så fort jag kunde transporteras, blef jag sänd till Valdemarsslott på Troense utanför Svendborg.

En morgon när jag vaknade der, låg på mitt bröst en etui. Jag öppnade det och betraktade Dannebrogens hederskors.

Schleppegrells död och begrafning.

Under danska arméns marsch mot Slesvig stötte, den 24 juli 1850 på e. m., delar af dess 1:sta division, generalmajor v. Moltke, på starka tyska truppafdelningar under preussiske generalen Baudissen. Häftiga strider uppstodo vid Stendrupp, Papholt och Heligbæk, hvilka alla slutade med danskarnes seger. Denna blef dock dyrköpt, ty danskarne förlorade flere hundra man, döde och sårade.

Framgången höjde dock modet hos armén, som var ganska medtagen af flere dagars ansträngande marsch, under en qväfvande hetta. Derunder hade soldaterna å de torra vägarne svårt blifvit plågade af ett intensivt dam, som i förening med värmen åstadkom en olidlig törst.

Nu var man emellertid kommen fienden in på lifvet, man hade segrat i första träffningen; soldater af olika bataljoner hade i segerjublet omfamnat hvarandra på slagfältet, all trötthet var som bortblåst, hela den samlade armén brann af ifver och stridslust.

Armén gick i bivuak, första divisionen vid och omkring de platser den tillkämpat sig, och andra divisionen, generalmajor Schleppegrell, öster om dessa. Aftonen var den herrligaste, varm och stilla.

Efter solnedgången blef det tyst i lägren. Armén sof för att hemta nya krafter till morgondagens mödor. Att ett stort afgörande slag förestod, visste hvarje man.

För huru många skulle ej denna natt bli den sista!

Redan kl. ett var det åter lif och rörelse på den rätt vidsträckta yta, som den samlade danska armén hade till lägerplats. Ordern var gifven till samtliga truppafdelningar att koka sin mat, ty sedan kunde ingen så noga veta, när tillfälle dertill gåfves, man måste ju marschera och sedan slå ett stort slag för gamla Danmarks ära.

Inom kort flammade tusentals eldar i nejden och kring dessa sysslade soldaterna med sina gevär, sin utredning och den vigtiga matlagningen. I de små kittlarne sjöd det kokande vattnet.

Det hela ingaf en storartad, pittoresk anblick.

Snart var köttet mört. Huru skönt smakade, oaktadt den något ovanliga tiden, såväl detta som soppan! En och annan hade i tournistarne medfört potatis och morötter och att anrättningen för dem var synnerligt delikat, behöfver ej nämnas.

Innan ännu någon gryning kunde märkas i öster, voro lägren utrymda och bataljonerna uppställda.

I mörka, spökliga kolonner började trupperna i all tysthet sitt tåg längs lands- och byvägar och öfver åkerfält och ängar. Första divisionens hufvudstyrka ryckte längs stora chaussén, som

går till Slesvig och andra divisionens längs den östra landsvägen till nämnde stad.

Generalmajor v. Moltkes trupper kommo i daggryningen i strid, och gevärseldens blixtrar hjelpte morgonrodnaden att upplysa terrängen. Öfverbefälhafvaren, generalmajor Krogh, red med sin stab vid 5-tiden upp på backarne vid Heligbæk, hvilka femte brigadens förposter tagit från fienden. Denne var ännu i närheten och gevärskulorna hveno omkring generalen och hans herrar i staben. Solen var uppgången och stod blodröd i öster. Något hvar tyckte att fenomenet var hemskt, kunde ej undgå tänka, att detta röda sken, som lyste öfver slagfältet, var betecknande. Det sade ju alla tydligt, att dagen skulle blifva mycket blodig.

Från backarne hade generalen och hans stab en rätt god utsigt öfver den nedom liggande Idstedstrakten med dess gårdar och byar, dess ljunghedar, skogsdungar, sjöar och mossar, der nu skulle afgöras om Tyskland eller Danmark vore herrar i gamla Slesvig.

Det var inga ringa stridskrafter, som nu skulle afgöra den saken. Danska hären var cirka 40,000 man och den tyska nästan lika stark. Cirka 75,000 man skulle sålunda å ömse sidor uppträda i rangerad batalj.

Slaget vid Idsted är antagligen den stösta slagtning, som förekommit i norden, om till denna endast räknas de Skandinaviska länderna.

Generalmajor Schleppegrell delade under frammarschen vid Klapholt sin division. Brigaden Krabbe fick fortsätta marschen å landsvägne mot den fiendtliga styrka, som ansågs stå vid Wedelspang, medan generalen sjelf med

hufvudstyrkan ämnade sig genom byn Over Stolk och sedan rycka rakt på Idsteds by.

Till häst höll vid vägskelet den nu femtioåttaårige generalen och vinkade sin morgonhelsning till sina marscherande trupper, hvilka vid hans åsyn hurrade och svängde sina hufvudbonader eller gevär: — Nu ären I väl riktigt glada karlar! — ropade generalen till soldaterna.

Hurra! dånade svaret genom lederna.

Medan nu den tappre, omtyckte generalen, belyst af den uppgående solens röda, underliga sken, vid vägskelet sitter till häst och eldar sina förbidragande trupper, är skäl uti att något tala om hans person och händelserika lefnad.

Hans förnamn var Fredrik Adolf och född var han den 28 juni 1792 i Norge. Han var af en gammal lüneburgs adelslägt. Fadren var officer. Redan vid femton års ålder var sonen löjtnant i norska armén vid fadrens regemente och som sådan stred han mot svenskarne under krigen 1808 och 1814. Han, tillika med de i Danmarks krigshistoria så bekante Olof Rye och Helgesen, vägrade att aflägga trohetsed till Carl XIII och gingo i frivillig landsflykt. De tre ynglingarne tyckes sålunda en gång varit oförsonliga fiender till vårt land och folk. Numera finnas ju äfven i Norge bittra fiender till vår nation, men huru olika voro väl ej förhållandena 1814 och nu. *Då* kunde med ej så ringa skäl, norska krigare i all synnerhet, betrakta oss som sin nations fiender, men hvad har man *nu* för skäl dertill?*

När man tänker på Schleppegrells, Ryes och Helgesens handlingssätt 1814, må man på samma gång erinra sig de många finska officerare, som efter freden med Ryssland år 1809, lemnade sitt

* Skildringen skrefs i februari 1893.

fosterland för att fortfarande tjena under Sveriges fana.

De tre unge männen togo anställning i den preussiska armén, och när kriget år 1815, efter Napoleons återkomst från Elba, ånyo uppblossade, voro de med i de hårda bataljerna vid Ligny och Waterloo och de allierades marsch mot Paris. Året derpå ingingo de i danska armén och blefvo samtlige dess store heroer. Olof Rye, Fredericias hjelte, Scheppegrell, Idsteds och Helgesen, Fredrikstads. De två förstnämnde föllo i segerglans, men den sistnämnde deremot fick öfverlefva sin största hedersdag. Han afled år 1858.

Redan 1819, sålunda vid 27 års ålder, var Schleppegrell kapten, men sedan hörde hans avancement under en lång följd af år ingalunda till de snabba. Först år 1839 var han bataljonschef. Både som kapten och sedan som bataljonschef ifrade han mycket för soldatbildningens höjande. När kriget år 1848 bröt ut, blef han chef för en brigad och utmärkte sig i hvarje batalj. Det var isynnerhet han som ifrade för att större delen af armén skulle samlas i Fredericia och derifrån göra ett utfall mot tyska arméns center, som under general v. Bonin, belägrade staden. När kriget sommaren 1850 åter bröt ut var han, som vi se, chef för en division.

För sin tapperhet, duglighet och sitt rättframma, soldatlika sätt, var han högligen aktad och älskad af såväl manskap som befäl.

Under marschen till slagfältet kom general Schleppegrell med tvenne bataljoner, artilleriet och en afdelning kavalleri genom den trånga byn Over Stolk.

Tolfte bataljonen, slesvigare, utgjorde avantgardet. I spetsen red den 39-årige bataljons-

chefven öfverste Læssöe, en af de vackraste män på sin tid, hög och imponerande med ädla, bildsköna drag. I all synnerhet såg han ovanligt ståtlig ut, när han tumlade en eldig springare. Öfver hela norden var han känd. Han hade under året 1848 varit arméns stabschef och derunder förvärfvat sig ett rättvist beröm som utmärkt organisatör.

Vid hans sida rider adjutanten löjtnant Aaröe en medelstor, svartmuskig herre, äfven han manlig och skön att skåda. Under kriget 1864 blef hans namn godt bekant inom de tre Skandinaviska rikena.

General Schleppegrell gjorde allt för att påskynda marschen, ty Ræders brigad af första divisionen, som befann sig närmast till höger, var redan i full aktion.

Så snart öfverste Læssöe med sin bataljon kommit i närheten af Grydeskogen, började andra divisionens kamp. Læssöe red utefter linierna och ropade till soldaterna: »Lad os nu vise, at vi äre tolfte bataljon»! Så blåstes till anfall och under eldgifning ryckte man in i skogen. Læssöe var tätt bakom lederna. Han red upp på en liten höjd, hvarifrån han kunde beskåda nejden. Kulorna hveno om honom. Aaröe bad honom att ej så mycket utsätta sig för faran: »Är de bange for en lile kugle?» frågade Læssöe leende. I detsamma stupade adjutantens häst, träffad af ett skott i bringan.

Första anfallet misslyckades. Læssöe red in bland leden och befalde ny storm på skogen. Med fäld bajonett ryckte kompanierna in, mottagna af den starkaste gevärseld. En kula genomborrade öfverstens bröst. »Kun fremad folk»,

förmådde han dock ropa, när han segnade tillbaka på hästen, och äfven tillägga: »Skriv till min moder och hils hende!

Sedan han fallit till marken, kom en officer och frågade, om han kunde göra något för öfversten.

Læssöe vinkade med handen och sade: »Vil de göre mig den siste tjenesten så tag skoven!»

Och strax derefter dog han och samtidigt blef hans sista önskan uppfyld.

Bataljen var nu i gång på en vidsträckt yta. Många batterier å ömse sidor hade kört upp på lämpliga platser och dånet och braket var fruktansvärdt.

Men der var ingen Fuglesång at høre,
Tordenskrald kun dundred i mit Øre,
Under Lyn och Torden,
Blussed, bæved Jorden,
Det var som en Dommedag i Norden.

Og overalt der var kyn Ynk at skue,
Blomster smaa, de stod och græd på Tue,
Taarer flød i Strømme,
Danske Hjerter Ømme
Kunde ei i Graad den Ynk udtømme.

Jeg gik mig ind med Sorgen i mit Kammer,
Sukked dybt til Gud for al den Jammer,
For de blege Kinder,
For de Danske Kvinder,
For de Liljer, Roser og Kjærminder.

sjunger om slaget skalden N. F. S. Grundtvig, danska arméns store bard från denna händelserika tid.

Den röda solen lyste ej nu öfver slagfältet. Himlen hade hastigt, som af sorg öfver hvad som tilldrog sig, blifvit skymd af tunga moln från hvilka ett häftigt regn började falla. Samtidigt kom ett regntöcken öfver nejden.

Genom dimman hörde general Schleppegrell plötsligt gevärseld norr i från, från byen Over Stolk, hvilken han jemte en god del af sina trupper nyss genomtågat.

Generalen och hans omgifning antogo till en början att byns befolkning börjat skjuta på 13:de bataljonen som höll sitt genomtåg. Men snart märktes att gevärssmattret var för starkt för att härleda sig från en skara bönder. Samtidigt blossade en eldsvåda upp från en af gårdarne.

Generalen började nu ana att en större tysk afdelning medelst broslagning kommit öfver den nära invid vesterut belägna Langsjön och anfallit honom i flanken.

Kapten Kranold vid 2:dra brigadens stab sökte utforska huru härmed hängde samman. I närheten af byn blef kaptenen mottagen af skott och dödligt sårad af en kula i bröstet.

En honom åtföljande dragon räddade sig och berättade för generalen att byn var full af tyskar.

Så snart tyska arméns öfverbefälhafvare, preussiske generalen Willissen, erhållit kunskap om att betydliga danska stridskrafter ryckte mot Idsteds by, gaf han genast befallning till sin högra flygel att rycka framåt. General von der Horst satte genast öfver den i förväg slagna bron öfver Langsjön med sin brigad, fyra bataljoner, en sqvadron och ett batteri och ryckte i ilmarsch fram i danska arméns flank.

Den tyske generalen trodde sig först i trakten af Heligbæk, en half mil vesterut från Stolk, komma att sammandrabba med danskarne. En af hans bataljoner ryckte, med trumslagare i teten, i all sköns lugn och ro in i byn då den helt

plötsligt kom, så att säga, rakt i famnen på den norr ifrån kommande 13:de danska bataljonen, hvars chef, öfverste Trepka, hörde kanon- och gevärsbraket i fronten och ej kunde tänka sig bli anfallen under marschen till slagfältet.

Förvåningen blef stor å ömse sidor. Några ögonblick stodo danskar och tyskar och sågo på hvarandra innan någon kom sig för att gripa till vapen.

Striden i byn blef från början ytterst häftig. Trettonde bataljonen, slesvigare, försvarade sig hårdnackadt mot öfvermakten, men större delen trängdes derunder norrut i byn. En mindre afdelning blef drifven till södra delen. Manspillan var stor å ömse sidor. Den ridderlige öfverste Trepka stupade tillika med många af sina officerare.

Schleppegrell befalde från sin plats söder om byn en afdelning dragoner ur ryttmästaren Meyers sqvadron att hugga in på tyskarne. Hurtigt trafvade dragonerna i väg.

I första ledet redo anföraren, löjtnant Nelleman, vagtmästaren Larsen, Schleppegrells adjutant löjtnant O. Vaupell, sedermera öfverste och bekant historieskrifvare, och divisionsadjutanten, kapten P. Bauditz.

När dragonerna rusade in i byn, redo de till en början öfver ända en del enskilda jägare och jagade derpå in bland en sluten bataljon, hvars manskap rusade åt ömse sidor.

Ett par beridna officerare sökte vända hästarne för att äfven de fly undan. Innan de hunno sätta sin afsigt i verket blefvo de öfverridna, men till all olycka störtade på samma gång många i danskarnes tête och bakom varande i sin ordning öfver dessa.

Detta var en ljuflig syn för v. d. Horsts soldater, hvilka hastigt kommo till besinning och började skjuta ned allt lefvande de kunde upptäcka i den störtade kavallerimassan. Nelleman, Larsen och många dragoner blefvo dödsskjutna, Vaupell illa sårad och Bauditz låg som död under sin häst. De ej störtade dragonerna togo, förlåtligt nog, till flykten.

General v. d. Horst hade i stridslarmet, krutröken och regndimman blifvit så förvillad, att han tog totalt miste på väderstreck. Han menade, att dragonernas anfall kom norr ifrån, då det i stället kom rakt från söder. Norrut stod sålunda fienden, menade han, och denne skulle kastas undan innan marschen fortsattes. Med de bataljoner som ej voro invecklade i strid med de sprängda afdelningarne af 13:de bataljonen skyndade han derför söderut och mötte så den ringa styrka som general Schleppegrell hade omkring sig. Denna bestod af ett batteri, ett kompani och en dragonafdelning. Tillsammans utgjorde den cirka 300 man.

General Schleppegrell erinrade sitt folk derom, att man här måste stå eller falla, segra eller dö, ty om fienden lyckades i ryggen angripa de i fronten kämpande vore hela arméns nederlag gifvet. Han viste att det ej kunde dröja länge innan öfverstelöjtnant Henckel, som med reserven stod 2,000 alnar norr om Stolk, skulle angripa denna by.

Nu gälde sålunda hålla ut tills man hörde Henckels kanoner.

Den tappre Schleppegrells sista strid tog vid 7-tiden om morgonen sin början. Häftigt trängde v. d. Horsts bataljoner fram. GeneralSchleppegrell mottog dem med ett regn af kartescher och gra-

nater ur sina sex kanoner. Sitt infanteri, kompaniet Middelbœ, lät han beslutsamt gå till anfall för att ingifva fienden föreställningen, att det hade en större styrka bakom sig. Kompaniet blef så häftigt mottaget, att det måste vika och nu blef artilleriets belägenhet ytterst vådlig. Ett regn af spetskulor störtade manskap och hästar öfverända. Nu måste dragonerna fram, men det var i allmänhet för dem omöjligt att få hästarne öfver de framför varande höga hägnen. De få dragoner, som lyckades sätta öfver, blefvo nedskjutna eller fångna. Ryttmästaren Meyer stupade i spetsen för sitt folk. Anfallet misslyckades och nu måste artilleriet försöka erhålla en annan ställning. Fyra kanoner lyckades man bringa vesterut. Med kanonerna följde brigadchefen Baggesen, en ingeniörsafdelning och återstoden af infanteriet. Med tvenne kanoner, som till större delen förloradt sina anspann, sökte batterichefen och löjtnant Möller ännu hålla stånd. Tyskarne stormade fram. Ett vildt bandgemäng följde, hvarunder löjtnant Möller stupade och batterichefen blef kullslagen och fången. Kanonerna blefvo tagna.

Det var nu ej många qvar omkring generalen der han, på kort afstånd från kanonerna, satt på marken och lät en läkare undersöka det sår, han nyss erhållit i halsen af en matt gevärskula. »Det gjorde våldsamt ondt, men nu är det bättre», sade han.

Sedan han blifvit provisoriskt förbunden, steg han åter till häst och blickade derunder harmfullt på den omkring de tagna kanonerna segerjublande fienden.

Så red han, åtföljd af några få, bland dem stabschefen öfverste Johan Bülow och artillerilöjtnanten Gustav Carstensen, till de få öfver-

blifne dragornerna af ryttmästare Meyers sqvadron, hvilka höllo i en dalsänkning.

Krutstänkt och blödande kom generalen till den lilla truppen och kommenderade den sjelf framåt med orden: »Fremad Bœrn, det gjælder Eders og min Ære».

Jemte Bülow red han vid sidan af den lilla ryttarskaran för att återeröfra sina artilleripjeser. Henckel kunde nu ej vara långt från Stolk, och han var fast besluten att till siste man hålla stånd, söder om byn. Hjelten från Ligny och Waterloo, från Bau, Slesvig, Nyböl, Dybböl och Fredericia:

»Han kunde icke vika
Blott falla kunde han».

Lik och andra hinder lågo i massa på den väg generalen galopperade fram och hindrade anloppet. I kulregnet rusade dock dragonstyrkan fram och snart var man fienden in på lifvet. En massa tyskar blefvo vid första inhugget nedsablade och öfverridna och kanonerna i en handvändning återtagna. Anspannen kunde dock till all olycka ej påträffas.

Schleppegrell ville dock ej öfvergifva sina kära kanoner. Omkring dessa uppstod nu ett grufligt mördande, hvarunder generalen sjelf kämpade som simpel dragon, den tappraste af alla. Öfverste Bülow blef illa sårad i skuldran och löjtnant Carstensen stupade, då han ville befria den fångne kapten Baggesen. Den ene dragonen efter den andre segnade från hästen och några ännu oskadade togo till flykten.

Slutligen hade generalen blott några få ryttare omkring sig. Han träffades af en kula i pannan: »Raskt — kun fremad Folk!» var det sista ord man hörde honom säga.

Så sjönk han ned från hästen och blef liggande alldeles invid den redan döde löjtnant Carstensen. Öfverste Bülow låg strax nedom. Klockan var då 7.30.

»Der faldt den gamle Nordman
Den djærve Schleppegrell,
Han regned meer ei Kugler,
End Hagl det haarde Fjeld.
Der faldt den bolde Læssøe,
I Heltemanddoms-Aar,
Og for den danske Løve
Det var et Hjertesaar»

sjunger Grundtvig i en af sina dikter om händelserna vid Stolk och Grydeskogen.

Så märkligt, att den berömde generalen, som varit med i så mången seger, skulle falla på ärans fält just i ett sådant ögonblick, då han endast såg flykt och nederlag omkring sig.

Sansen torde han snart ha mistat, men det är dock möjligt att han innan dess kunnat uppfatta dånet af Henckels kanoner norr om Stolk.

Den gamle nordmannen, »som regned meer ei Kugler End Hagl det haarde Fjeld» hade icke fallit förgäfves. Genom det motstånd han intill det sista satte mot v. d. Horsts bataljoner, hindrade han dessa att falla sina i fronten kämpande trupper i ryggen. Hans hjeltemod ej allenast förebygde nederlaget utan förberedde danska arméns fullständiga seger.

General v. d. Horst kunde, sedan Schleppegrell stupat, ej tränga ett steg vidare framåt, ty helt hastigt och för honom oväntadt dånade som nämndt, kanonskott norr om Stolk, der öfverstelöjtnant Henckel utbredde sina kompanier. Hurtigt stormade de in i den brinnande byn och förenade sig med spillrorna af den 13:de bataljonen. Gård efter gård stormades under rasande

kamp, och inom kort var fienden kastad ur byn och detta så häftigt, att stora skaror ej hunno komma in på reträttvägen utan blefvo drifna mot de i fronten kämpande danskarne. Öfver 1,000 fångar togos. I hundratal lågo tyskar döda och sårade i och omkring Stolk.

När den tappre Henckel kom söder om byn, blef han förvånad öfver att se en sådan massa döda och sårade danskar och tyskar, liggande bland ett stort antal nedskjutna kavallerihästar. Om Schleppegrells förfärliga strid kände han förut intet.

Henckel fann generalen liggande i landsvägsdiket, insvept i sin blåa kappa. Intill honom låg den dödsskjutne löjtnant Gustav Carstensen. Omkring var ett kaos af döda hästar, ryttare, artillerister och fiendtliga infanterister, så nog hade generalen sällskap i döden. Den ene af de båda förutnämnde kanonerna stod ännu upprätt som en minnesvård i detta dödsrike, den andre befans strax invid, kullvräkt i ett dike. Generalen blinkade med sina ännu icke brustna ögon och pulsen slog matt. Sansen var dock borta. Han fördes till närmaste ambulans och derefter till Flensborg, der han dagen derpå afled, utan att ha återfått medvetandet.

Om det stora slaget vid Idsted vilja vi blott tillägga att general de Meza, som utan befäl — han hade nyss uppstigit från en svår sjukdom — var tillstädes bland general Kroghs stab, tog befälet öfver andra divisionen efter den fallne Schleppegrell och stormade vid middagstiden Idsteds by, hvarigenom general Willisens slaglinie bröts. General Moltke hade äfven vunnit stora fördelar och Willisen beslöt sig för återtåg längs hela linien, förföljd af den segrande danska

armén, som fram på aftonen under stor entusiasm och sjungande: »Den tappre landsoldat», intågade i Slesvig.

»Det er forbi med Bulderet og Braget,
Nu idag stod Holger-Danske-Slaget;
Trolden, han är bundet
Sønder-Jylland vundet,
Danmark har sin gamle Grændse fundet»

låter Grundtvig den lilla fogeln från Stendrupskogen berätta om den stora segern, som Danmark köpte med sitt ädlaste blod. Ej mindre än 862 man hade på dess sida stupat och cirka 2,500 voro sårade.

Tyskarnes förlust i döda och sårade tyckes ej varit fullt så stor, men de förlorade minst 1,700 fångar, flere kanoner, fanor och en massa materiel. Med 5,000 man minskades i slaget deras armé.

Tyskarnes nederlag hade otvifvelaktigt blifvit ännu större om öfverste Schepelern med sin brigad fått fortsätta sin kringående rörelse i fiendens rygg. Men efter olyckan vid Stolk sändes ett ilbud till nämnde brigadchef som bjöd marschens afbrytande.

Tyska armén retirerade till Rensburg, den danska besatte den gamla Dannevirkeställningen. Natten till den 26 lyste månen klar öfver lägerplatserna, der soldaterna entusiastiskt slöto sig omkring musikkårerna och sjöngo:

Danmark, deiligst Vang og Vænge,
Lukt med Bølgen blaa!
Hvor de voxne danske Drenge
Kan i Leding gaae
Mod de Saxer, Slaver Vender,

Hvor man dem paa Tog hensender;
Een Ting mangler for den Have:
Ledet er af Lave.

Dronning Thyra reiste Volden,
Dannevirke kaldt,
Som har mangen Tørning holden,
Før den slet forfaldt.
»Ledet,» sagde Dronning Thyre,
»Har vi hængt; Gud Vangen hyre
At den ingen Fremmed bryder,
Eller Hofbud byder!»

Så uppläste officerarne general Kroghs korta, högstämda proklamation:

— Soldater! I stån åter på gamla Dannevirke. Soldater, jag tackar Eder.

Redan den 24 juli började från valplatsen ett oafbrutet vagntåg med sårade till Flensborg som nu blef arméns stora lasarett och äfven kyrkogård, ty dagarne efter slaget lät danska krigsstyrelsen dit transportera flere hundrade af sina döda, för att der tillsammans begrafvas. Men alla kunde man ej, i brist på fordon, transportera. Massor af danska soldater äro nedmyllade i torfmossar och ute på hedarne å det vidsträckta slagfältet.

Söndagen den 28 juli, en herrlig sommardag, var den ansenliga kämpagrafven uppkastad å Flensborgs kyrkogård. I gigantiska led lågo på dess botten soldaterna i sina uniformer. Trädgårdar och ängar hade stadens unga damer och flickor plundrat och bredt Floras rika skatter öfver krigarne, som alla med ära fallit för sitt land. Officerarne lågo i kistor, betäckta af kransar. En och annan soldat och i all synnerhet de små

hornblåsare- och trumslagaregossarne hade flensborgsflickorna försett med buketter, som de insatt i de af döden stelnade händerna.

En ofantlig folkmassa från staden och orten stod omkring grafven.

Under klockringning kom från staden ett ansenligt liktåg, företrädt af en musikkår.

Derefter följde, buren af soldater, general Schleppegrell i sin blomsterhöljda kista och derefter de fallne öfverstarne Trepka och Læssœ och slutligen en underofficer och en menig.

Före processionen gick en skara unga hvitklädda damer och strödde blommor på de fallne hjeltarnes väg till den eviga hvilan. Efter kistorna följde regeringskommissarien, stadens embetsmän och en stor del af befolkningen.

Generalen, öfverstarne och de båda representanterna för armén placerades midt i grafven.

Här låg nu generalen som en far bland sitt tappra, trogna folk, som jemte honom bleknat i döden för Danmarks och Nordens ära.

En prestman gick omkring i grafven, strödde jord på de döde, förrättade jordfästningen och läste välsignelsen.

Så uppstämde Slesvigs befolkning en psalm och ceremonien var slutad.

En mera gripande akt har säkerligen icke egt rum i Nordanlanden under detta nu snart tilländagångna århundradet än denna gigantiska soldatbegrafning, så storslagen i all sin enkelhet.

Och tanken på den kan ännu pressa tårar ur månget öga, ej minst vid erinran derom, att alla dessa tappre män synas ha fallit förgäfves. År 1850 trodde Danmark och Norden, att det var som Grundtvig qvad om slaget vid Idsted

att der vans »Guld-Sædet till Danmarks Dronnings-Stol» att:

»Trolden, han är bundet,
Sønder-Jylland vundet,
Danmark har sin gamle Grændse fundet!»

Men fjorton år derefter var hela Slesvigs fastland, efter slaget vid Dybböl den 18 april 1864, en tysk provins och öfver 200,000 dansktalande voro tyska undersåter, och för närvarande äro utsigterna så mörka de kunna för en återförening med moderlandet.

Danska nationen gjorde efter Idstedsslaget en storartad insamling till ett grafmonument öfver sina fallne, tappre söner och bildhuggaren Bissen modellerade ett sittande lejon, som lärer varit ett af de mest storartade konstverk, i hvars fotstycke voro insatta basreliefer af Schleppegrell, Læssœ, Helgesen och Krogh. Detta storartade monument ställdes å grafven, midt öfver Schleppegrells stoft.

Och i många år satt lejonet på vakt, blickande mot söder. Ständigt såg det ut, som om det lyssnat efter fiender, som ville störa de dödas ro.

Och så kom fienden en kall snöig vinterdag, den 6 februari 1864 Medan preussiska och österrikiska trupper gingo genom staden och prinsar af preussiska konungahuset vistades der, drog en legd, tysk pöbelhop till kämpagrafven och nedstörtade bronslejonet, sönderslog dess ben och nedref piedestalen.

Denna ogerning mot graffriden och folkrätten är ännu ohämnad.

Men låtom oss till slut ej tala om krig och hämd, hellre tänka på fred och försoning och

sluta vår skildring med de af Grundtvigs versar som syfta på den ofvan skildrade stora soldatbegrafningen:

Guds fred med vore Døde
I Danmarks Rosengaard!
Guds Fred med dem, som bløde
Af dybe Hjertesaar!
Vor Kjærlighed med alle,
De Store og de Smaa,
Som vilde staae og falde
Med Løven askegraa!

Og hvergang Danmark græder
Guldtaarer med Guldklang,
Og hvergang Øiet perler
Ved liflig Vemods-Sang,
Da hvælve Rosen-Telte
Sig selv ved Havets Bred,
Hvor *Danmarks Julihelte*
Fik deres Leiested!

Om **Gustaf Thorsanders** förut utgifna arbete: **Från denna och hinsidan sundet**, berättelser från krig och fred, säger Nya Dagligt Allehanda bland annat:

»Det är ett helt florilegium af lustiga historier, som här uppdyker, och det finnes deri roande saker nog för den, som älskar en på svensk botten stående berättarekonst, en kåseridiktning, fast af inhemsk art, med mycket litet fraser och granlåt och vidt sväfvande fantasi, men desto mera god och gedigen verklighet.»

Om berättelsesamlingen **I gårdar och byar** säger Göteborgs-Posten bland annat:

»Med dessa berättelser äro blandade några mera etnografiska lokalskildringar, hvilka förut varit synliga i korrespondenser, eller små biografiska skildringar, hvilka sista äfven med fog kunna sägas hafva ett mindre vanligt värde, i det att genom dem traditionella anekdoter och karakteristiker öfver på sitt ställe och i sin tid verkande personer här varaktigt fästas vid papperet, under det att de annars kanske skulle till stor del dött bort med den nu varande äldre generationen, hvarigenom månget glänsande drag af individuel humor skulle till stor skada för alltid utplånas.

Kortligen, vi skynda att förorda hos allmänheten den prydliga volymen med dess i det hela goda och på folkhumor rika innehåll, hoppandes att den ärade resekorrespondenten skall under sina färder lyckas samla stoff till många slika skildringar och berättelser.»

Om **Dansk-tyska kriget 1864** yttrar Köpenhamnsbladet »Avisen» i en längre artikel bland annat:

»I det hela är det en varmhjertad och väl skrifven bok, som kommer att läsas med stort intresse, och som säkert kommer att vinna stor spridning här i landet.»

Om **Ellas friare** skrifver Emil Eggertz i Göteborgs Aftonblad:

»Det är alltid ett nöje att läsa Gustaf Thorsanders bilder ur sin hembygds allmogelif. De äro osökta och friska, utan spår af konstruktion. Det är synbarligen en personlighet med sund lifsåskådning och klar blick som tecknat dessa bilder. Och så en förtjenst till: de äro så äkta vestgötska för att inte säga skaraborgska. Man kan icke taga miste på dessa allmogetyper, det är genuine skaraborgare med deras fel och förtjenster. Vidare besitter hr T. en ganska rik fond af osökt humor. H. T:s bok kan roa både gammal och ung och har dessutom ett ej ringa värde som kulturbild.

6000238385

Göteborgs universitetsbibliotek